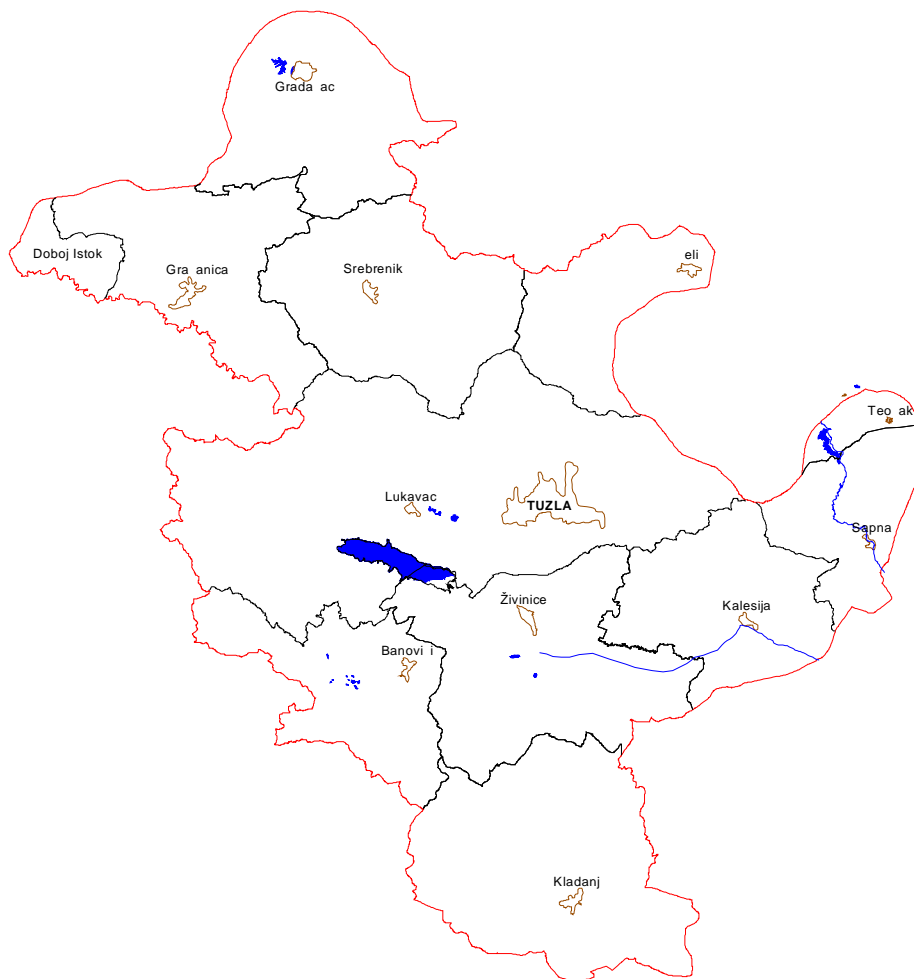

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
- Komisija za koncesije -

DOKUMENT
O POLITICI DODJELE KONCESIJA
NA PODRUČJU
TUZLANSKOG KANTONA

TUZLA, Februar, 2006. godine

I UVOD

Skupština Tuzlanskog Kantona donijela je Zakon o koncesijama, kojim se utvrđuju uslovi pod kojima se doma im i stranim pravnim licima mogu dodjeljivati koncesije za obezbjeđivanje infrastrukture i usluga, eksploataciju prirodnih resursa i finansiranje, projektovanje, izgradnja, održavanje i rukovanje radom te infrastrukture i svih za nju vezanih objekata i uređaja u oblastima koje su u nadležnosti Tuzlanskog Kantona ("Službene novine Tuzlanskog Kantona" br. 5/04 i 7/05).

Članom 13. Zakona o koncesijama propisano je da Komisija za koncesije priprema Dokument o politici dodjele koncesija (u daljnjem tekstu: Dokument o politici) u skladu sa verifikovanom strategijom razvoja Kantona, razvojnim dokumentima općina i drugim razvojnim dokumentima, u kojem se između ostalog daje opis i utvrđuju privredni sektori i industrijske oblasti koje se mogu delegirati ili dodijeliti doma im i stranim pravnim licima, vodeći računa o zaštiti javnog interesa.

U skladu sa članom 13. Zakona o koncesijama ("Službene novine Tuzlanskog Kantona", broj 5/04 i 7/05) Komisija za koncesije pripremila je Dokument o politici dodjele koncesija.

Na teritoriji Tuzlanskog Kantona skoncentrisana su ekonomski značajna prirodna bogatstva, koja se već duže vrijeme koriste i daju ekonomski i društveno značajan doprinos razvoju Kantona. Na osnovu privrednih i infrastrukturnih potencijala i njihovog do sada ostvarenog i planiranog korištenja i realnih mogućnosti njihovog razvoja, broja zaposlenih i stepena njihove obučenosti, tehničke opremljenosti i dostignutog nivoa tehnološkog razvoja tih sektora, vrijednosti osnovnog kapitala, nivoa stručnih i drugih istraživanja, ostvarenog obima uvoza-izvoza, kao i drugih parametara, uo čemu se potrebe da se raspoloživi privredni potencijali moraju istraživati, eksploatirati i koristiti u skladu sa savremenim dostignućima nauke, tehnike i tehnologije uz optimalno upravljanje na osnovu savremenog menadžerstva.

Dokument o politici je zvaničan dokument koji ima svoju viziju, odnosno dalekosežan pogled na raspoložive i potencijalne resurse, mogućnost njihovog održivog korištenja i reagovanja na novi nalet, na osnovne i najznačajnije probleme koji se pojavljuju u privrednim i infrastrukturnim sektorima, te njihovom užem i širem okruženju. Realizacija Dokumenta o politici je u suštini globalni zadatak, sastavljen od niza povezanih i međusobno uslovljenih aktivnosti.

Svakako treba imati u vidu činjenice, da Zakon o koncesijama uspostavlja složen pravni sistem komercijalnog iskorištavanja javnih dobara i zakonom regulisanih aktivnosti, vezanih za dodjelu koncesija.

Zakon je sistem koncesija označio kao jedan od oblika privatnih, stranih ili domaćih ulaganja i stvorio pretpostavke da rezultira pozitivnim efektima za Kanton, kao što su:

- plasman domaćeg ili inostranog kapitala u investicione projekte;
- uvođenje i jačanje konkurencije; transfer tehnologije u know-how;
- povećanje kvaliteta i raznovrsnosti proizvodnje i usluga;
- angažovanje domaćih proizvodnih kapaciteta;
- povećanje nivoa zaposlenosti; uvođenje operativne efikasnosti;
- uvođenje fiskalnih i parafiskalnih prihoda;
- efekat uvođenja poslovanja, po standardima razvijenih zemalja i drugo.

Shodno Zakonu o Koncesijama Tuzlanskog Kantona predmetom koncesije mogu biti:

- 1) korištenje vodotoka i drugih voda na području Kantona;
- 2) izgradnja hidroenergetskih objekata snage ispod 5 MW;
- 3) izgradnja i korištenje ili korištenje hidroakumulacija na području Kantona;
- 4) istraživanje i/ili korištenje energetskih i drugih mineralnih sirovina, uključujući i sve vrste soli i solnih voda utvrđenih posebnim zakonom;
- 5) istraživanja i/ili korištenja sirove nafte i zemnog gasa;
- 6) istraživanje i/ili korištenje nemetalnih i metalnih mineralnih sirovina, uključujući i sve sekundarne mineralne sirovine utvrđene posebnim zakonom;

- 7) lovstvo i ribolov na području Kantona;
- 8) javni linijski prijevoz lica u međugradskom saobraćaju na području Kantona;
- 9) korištenje ljekovitih termalnih i mineralnih voda;
- 10) hidromelioracioni sistemi i sistemi za vađenje materijala iz vodotoka i vodnih površina;
- 11) korištenje poljoprivrednog zemljišta koje nije predmet restitucije;
- 12) hoteli i ostali turistički objekti;
- 13) prostori za sport i rekreaciju;
- 14) komunalne djelatnosti i druge javne službe, kao i izgradnja, održavanje i korištenje komunalnih objekata, ako drugačije nije utvrđeno posebnim zakonom;
- 15) upravljanje i prerada otpada, osim otpada koji je obuhvaćen komunalnom djelatnosti, uz primjenu "iste tehnologije".

II OP I PRINCIPI POLITIKE DODJELE KONCESIJA

Koncesija je pravo korištenja prirodnog bogatstva ili dobra, ili pravo na obavljanje određenih djelatnosti na području Kantona koje domaćoj ili stranoj osobi ustupa nadležni kantonalni organ, pod uslovima utvrđenim Zakonom o koncesijama i drugim propisima, uz odgovarajuću naknadu.

Odluku o pristupanju dodjele koncesije za određeno dobro kao i određivanju koncesora donosi Vlada Kantona na prijedlog resornog ministra.

Vlada Kantona, na prijedlog Komisije, a nakon zakonom provedenog postupka, dodjeljuje koncesiju najpovoljnijem ponuđaču (domaćem ili stranom pravnom licu).

Prije donošenja Odluke o pristupanju dodjele koncesije u skladu sa članom 3. tačka 8,11,12,13 i 14, Zakona o koncesijama Tuzlanskog Kantona, Vlada kantona će tražiti saglasnost Općinskog vijeća na čijem se području nalazi predmet koncesije.

Koncesija se ne može dodijeliti za poljoprivredno zemljište koje je predmet restitucije.

1) Principi u dodjeli koncesija

Opći principi koji će se provoditi prilikom dodjele koncesija su slijedeći:

- Transparentnost i ne diskriminiranje učesnika postupka u skladu sa Zakonom o koncesijama;
- Optimalno korištenje prirodnih resursa, dobara u općoj upotrebi i infrastrukturnih objekata u funkciji ekonomskog razvoja Kantona;
- Za pravne osobe iz člana 38. i 39. Zakona o koncesijama koji do stupanja na snagu ovog dokumenta nisu zaključili ugovor o koncesiji, Koncesor će otpočetki postupak dodjele koncesije u skladu sa Zakonom o koncesijama.;
- Koncesije za infrastrukturne i druge značajne oblasti dodjeljivati po BOT principu koji podrazumjeva izgradnju, rekonstrukciju i finansiranje kompletnog objekta, uređaja ili postrojenja, njegovo korištenje i predaju Kantonu ili općini po isteku ugovorenog roka;
- Za one predmete koncesije koji će imati veći privredni i ekonomski efekat za Kanton, nosilac izrade studije tehno-ekonomske opravdanosti u principu treba biti Koncesor;
- Prioritetno dodjeljivati koncesije u onim oblastima koje će u značajnoj mjeri povećati i stimulirati izvoz smanjiti uvoz sirovina i materijala, te uposliti domaću radnu snagu.
- Projekti inicirani

Pojedinačni principi za pojedine koncesione oblasti navoditi će se za svaku oblast pojedinačno.

Transparentnost i ne diskriminiranje učesnika u postupku dodjele koncesija obezbjeđuje se na način:

- da pravila i informacije vezani za postupak dodjele koncesija budu dostupna svim učesnicima;
- da se koncesije dodjeljuju pod jednakim uslovima domaćim i stranim pravnim licima.

Optimalno korištenje prirodnih resursa, dobara u opoj upotrebi i infrastrukturnih objekata u funkciji ekonomskog razvoja, postiže se na in da se koncesioniranjem ostvare najpovoljniji privredni i ekonomski efekti po Kanton i opinu odnosno opine gdje se koncesija dodjeljuje, zadovolje parametri održivog razvoja i ostvari ekonomska korist.

Pravni status konkretnog prirodnog bogatstva, odnosno javnog dobra, obraaju i pažnju na zakonsku regulativu koja reguliše predmetnu koncesionu oblast kao i ograničenja imperativno-pravne prirode, te katastarsko i zemljišnoknjižno stanje zemljišta i objekata, gdje je potrebno utvrditi ko je vlasnik na predmetnim nekretninama, odnosno da li ima korisnika služnosti i drugih prava i u kojoj mjeri je potrebno rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i primjena propisa o eksproprijaciji.

Postupak i na in davanja koncesija na korištenje u skladu sa Zakonom o koncesijama ustanovljava se putem javnog poziva potencijalnim ponu a ima i putem samoinicijativne ponude.

2) Tenderski postupak

Za dodjelu koncesije objavljivanjem poziva na tender potencijalnim ponu a ima, polaznu aktivnost provodi Koncesor. Koncesor je resorno ministarstvo ili organ vlasti Kantona koga odredi Vlada Kantona koji preuzima aktivnosti do dodjele koncesije i u ime Vlade Kantona potpisuje ugovor o koncesiji.

Pored elemenata u tederu koji su propisani u lanu 22. Zakona o koncesijama, prijedlog kona nog teksta javnog poziva sadrži i:

- kriterije za u eš e na javnom pozivu i pravila pod kojima se provodi javni poziv,
- kriterije za vrednovanje ponuda,
- na in dostavljanja ponuda (pod šifrom ili punim nazivom ponu a a),
- obavještenje o datumu, vremenu i mjestu otvaranja prispjelih ponuda na javni poziv,
- rok u kojem se ponuda može povu i,
- podatke o visini, obliku, uplati depozita i ostvarivanju prava na povrat depozita,
- uvjete i na in povrata depozita,
- podatke o licu zaduženom za davanje svih potrebnih informacija relevantnih za postupak javnog poziva.
- uvjerenje o izmirenim poreskim obavezama.

Koncesor po pravilu treba da izradi studiju tehno-ekonomske opravdanosti, koju dostavlja Komisiji na razmatranje i odobravanje. Po odobravanju studije ekonomske opravdanosti Koncesor sa injava prijedlog poziva na tender iji su elementi propisani lanom 22. Zakona o koncesijama i dostavlja Komisiji, skupa sa prate om dokumentacijom, na razmatranje i odobravanje. Nakon odobravanja predoženog poziva na tender Koncesor raspisuje poziv na tender, prikuplja ponude na osnovu poziva na tender i po isteku roka za dostavljanje ponuda prikupljene ponude sa svim priložima dostavlja Komisiji na razmatranje i vrednovanje. Komisija razmatra i vrednuje dostavljene ponude sa injava rang listu i predlaže Vladi Kantona dodjelu koncesije najpovoljnijem ponu a u koji je ispunio i zadovoljio sve kriterije utvr ene u tenderu.

Ako ni jedna prispjela ponuda ne zadovoljava uslove propisane pozivom na tender Komisija ponude vra a Koncesoru sa prijedlogom za ponavljanje poziva na tender.

Donošenjem odluke o dodjeli koncesije najpovoljnijem ponu a u, Koncesor sa injava prijedlog ugovora o dodjeli koncesije u skladu sa lanom 27. Zakona o koncesijama. Sa injeni prijedlog ugovora, Koncesor dostavlja Komisiji na davanje saglasnosti. Potpisan i ovjeren primjerak ugovora o koncesiji, kao i svu prate u dokumentaciju u izvršnom obliku Koncesor dostavlja Komisiji, koja nakon njegovog stupanja na snagu, u skladu sa Zakonom o koncesijama, vrši kontrolu i nadzor rada Koncesionara do roka trajanja koncesije.

3) Samoinicijativna ponuda

U postupku dodjele koncesije putem samoinicijativne ponude, potencijalni Koncesionar ponudu dostavlja Koncesoru. Sastavni dio samoinicijativne ponude je studija ekonomske opravdanosti.

Nakon prijema samoinicijativne ponude, Konesor procjenjuje postojanje javnog interesa. Pri procjeni postojanja javnog interesa kod samoinicijativne ponude Konesor cijeni i elemente iz člana 26. stav 2. Zakona o koncesijama, uključujući i pravni status predmeta koncesije, pri čemu se ispituje:

-pravni status konkretnog prirodnog bogatstva, odnosno javnog dobra, obrađuju i pažnju na zakonsku regulativu koja reguliše predmetnu koncesionu oblast kao i ograničenja imperativno-pravne prirode, te katastarsko i zemljišnoknjižno stanje zemljišta i objekata, gdje je potrebno utvrditi ko je vlasnik na predmetnim nekretninama, odnosno da li ima korisnika služnosti i drugih prava i u kojoj mjeri je potrebno rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i primjena propisa o eksproprijaciji.

Nakon utvrđivanja javnog interesa, Konesor podnosi Komisiji zahtjev za dobijanje ovlaštenja za vođenje pregovora sa samoinicijativnim ponuđačem.

Studiju ekonomske opravdanosti koju dostavlja podnosilac samoinicijativne ponude i ocjenu o postojanju javnog interesa Konesor dostavlja Komisiji za koncesije.

Konesor po odobravanju studije ekonomske opravdanosti od strane Komisije za koncesije, oglašava dostavljanje samoinicijativne ponude, javno u medijima, na način kako se oglašava dodjela koncesije javnim pozivom, kojim poziva i ostale zainteresovane ponuđače, da u roku od 30 dana od dana oglašavanja, dostave svoje ponude za oglašeni predmet koncesije.

Javni poziv iz prethodnog stava sadrži i:

- obrazložene elemente iz člana 26. stav 2. Zakona o koncesijama, uključujući i pravni status predmeta koncesije.

U slučaju da se na oglašeni predmet koncesije nakon provedenih aktivnosti iz prethodnog stava pojave i drugi zainteresovani ponuđači, provodi se tenderski postupak.

Komisija odlukom, Konesoru daje ovlaštenje za vođenje pregovora sa samoinicijativnim ponuđačem, ukoliko se na javni poziv ne pojave drugi zainteresovani ponuđači.

U postupku pregovaranja, Konesor vodi zapisnik o postupku pregovora u kojem se naznačavaju svi dogovoreni propisani elementi koncesionog ugovora.

Zapisnik sa kompletnom dokumentacijom dostavljenom putem samoinicijativne ponude kao i dokumentacijom prikupljenom u postupku pregovaranja, Konesor dostavlja Komisiji na razmatranje. Nakon razmatranja dostavljene dokumentacije i zapisnika o toku pregovora Komisija odlukom predlaže Vladi Kantona dodjelu koncesije, a Konesor sastavlja prijedlog ugovora koji dostavlja Komisiji na odobravanje.

Nakon odobravanja elemenata koncesionog ugovora i odluke Vlade Kantona o dodjeli koncesije Konesor sa Koncesionarom zaključuje ugovor o koncesiji. Izuzevši ovjerenu kopiju zajedno sa dokumentacijom u izvršnom obliku dostavlja Komisiji, koja nakon njegovog stupanja na snagu vrši nadzor i kontrolu rada koncesionara do isteka roka trajanja koncesije.

4) Studija ekonomske opravdanosti

Postojanje javnog interesa za predmete koncesije procjenjuje se na osnovu odobrene studije ekonomske opravdanosti.

Studija ekonomske opravdanosti podrazumijeva pisani projekt o stepenu tehničko-tehnološke, socijalne, pravne i ekonomske opravdanosti koncesije, i pored elemenata definisanih u općim principima politike dodjele koncesije, sadrži i:

- studiju uticaja koncesione djelatnosti na život, okoliš, te zdravlje ljudi i životinja (studija uticaja na okoliš),
- procjenu javnog interesa,
- mogućnosti i ograničenja pravne prirode sa aspektom na postojeće i buduće pravno stanje, te ograničenja imperativno-pravne prirode,
- ispitivanje prirodnih uvjeta,

- detaljne podatke o tehni ko-tehnološkim i ekonomskim opravdanostima, urbanisti ko-tehni ke mogu nosti i ograni enja,
- dozvole, odobrenja, saglasnosti, prethodne saglasnosti i druga potrebna akta nadležnih organa,
- idejni projekat (rješenje),
- procjena rizika.

Prilikom donošenja odluke o davanju saglasnosti na studiju ekonomske opravdanosti, Komisija za koncesije uzima u obzir naro ito:

- uticaj projekta na davanje usluga korisnicima,
- uticaj projekta na naknadu koja se napla uje korisnicima,
- da li se projekat uklapa u ciljeva utvr ene u Dokumentu o politici dodjele koncesija,
- da li projekat donosi dobit Tuzlanskom kantonu i op inama na ijoj se teritorij i nalazi predmet koncesije (direktnu ili indirektnu),
- uticaj koncesijonog projekta na okolicu,
- mogu e štetne posljedice ekonomskog iskorištavanja prirodnih resursa, kao i posljedice dugoro ne eksploatacije (umanjenje rudnih, mineralnih i drugih kapaciteta) i odnosi izme u trenutnog ekonomskog interesa i dugoro nih ekonomskih i prirodnih negativnih efekata eksploatacije,
- procjenu tehni ko-tehnološkog unapre enja u iskorištavanju prirodnih bogatstava i dobara u op oj upotrebi koje bi se dobilo davanjem koncesije.

Ako dostavljena studija ne pruža dovoljno kvalitetnih prametara, ukoliko nije potpuna ili nije u skladu sa Dokumentom o politici dodjele koncesija, Komisija za koncesije vra a Koncesoru dokumentaciju, uz prijedloge i preporuku koji bi studiju u inili prihvatljivom.

5) *Javni interes*

Utvr ivanje javnog interesa je direktno vezano za kvalitetno ura enu studiju ekonomske opravdanosti. Komisija za koncesije odobravanjem studije ekonomske opravdanosti procjenjuje postojanje javnog interesa kod poziva na tender, a resorno Ministarstvo procjenjuje postojanje javnog interesa pri dodjeli koncesije putem samoinicijativne ponude.

Procjena i utvr ivanje javnog interesa treba da ukaže na ekonomsku, politi ku, sociološku i op u opravdanost davanja koncesije, da definiše kratkoro ne i dugoro ne ciljeve koji se postižu koncesioniranjem,. te utvr ivanje uticaja koncesione djelatnosti na životnu sredinu, postoje u infrastrukturu i druge privredne oblasti i sisteme

Javni interes se može definisati kao interes cijele društvene zajednice ili njenih pojedinih dijelova, o kome pravo treba da vodi ra una. Pravo po principu uvijek štiti javni interes, ali ujedno štiti i privatni interes ako je u skladu sa javnim interesom, odnosno ako je sastavni dio javnog interesa.

Procjena postojanja javnog interesa vezana je i za pojam javnog dobra gdje je potrebno razlikovati prirodna bogatstva kao javno dobro (zemljište, šume, vode i vodena snaga, mineralne sirovine, nafta, plin, životinjski i biljni svijet) i dobra u op oj upotrebi (javni putevi, vode u prirodnim vodotocima, prirodna jezera, pnrodni izvori voda, luke, aerodromi, komunalni objekti i dr.)

Ekonomska opravdanost treba da potvrdi korist koju e imati društvo i pojedinac uz najmanji mogu i rizik od obavljanja koncesione djelatnosti i investicija budu eg koncesionara.

Politi ka opravdanost potvrdit e se kroz ocjenu efekta koji ulaganje i obavljanje koncesione djelatnosti ima na razvoj i zadovoljenje potreba uže i šire društvene zajednice

Sociološka opravdanost, se utvr uje kroz analizu koja društvena grupa i u kojoj mjeri zadovoljava svoje potrebe kroz koncesionu djelatnost i da li takva djelatnost zadovoljava ve inu lanova uže ili šire društvene zajednice.

Op a opravdanost, potvrdit e se skupnom opravdanoš u pojedina nih kriterija. Kratkoro ni ciljevi e se definisati u svjetlu rješavanja teku ih pitanja davanjem koncesije, a dugoro ni u svjetlu mogu eg razvoja i usavršavanja, odnosno pove anja kvantiteta i kvaliteta

koncesione djelatnosti, što na kraju rezultira ve om koristi za pojedinca i društvenu zajednicu u cjelini.

Koncesiona djelatnost može imati i nepovoljan uticaj na životnu sredinu, zdravlje ljudi i biljni i životinjski svijet. Zakonom o koncesijama je predvi eno da studija ekonomske opravdanosti sadrži i elaborat o uticaju koncesione djelatnosti na životnu sredinu, što, podrazumjeva vršenje odre enih preliminarnih mjerenja potrebnih za izradu studije.

Opravdanost sa aspekta zaštite životnog okruženja utvrdit, e se kroz dugoro ne efekte obavljanja koncesione djelatnosti u pogledu zaga enja životne sredine, uticaja na zdravlje ljudi, te biljnog i životinjskog svijeta i umanjenja neobnovljivih prirodnih resursa. Štetne efekte treba eliminisati uvo enjem novih i savremenih tehnologija.

Koncesiona djelatnost treba biti u funkciji postoje eg tehni ko-tehnološkog sistema, odnosno da pozitivno uti e na njihovo unapre enje i razvoj, a nikako da predstavlja njegovu alternativu, drugim rije ima, da ne ugrožava postoje e resurse ve da ih razvija i unapre uje. Koncesiona djelatnost ne smije imati za cilj isklju ivo ili pretežno komercijalno eksploatisanje prirodnih potencijala sa dugoro no štetnim posljedicama po doma u privredu.

6) *Koncesiona naknada*

Za dodijeljenu koncesiju, Koncesionar pla a naknadu u skladu sa ugovorom o koncesiji. Iznos koncesione naknade utvr uje Vlada Tuzlanskog kantona na prijedlog Komisije za koncesije i sastavni je dio ugovora o koncesiji. Koncesiona naknada mora biti odre ena u pogledu svoje visine i mora biti nov anog karaktera.

Koncesiona naknada se odre uje u zavisnosti od vrste, kvaliteta, kategorije, koli ine, namjene i tržišne cijene prirodnog bogatstva ili dobra u op oj upotrebi, odnosno u zavisnosti od vrste djelatnosti, tržišnih uvjeta poslovanja, dužine trajanja koncesije, procijenjenog rizika i o ekivane dobiti (profita). U odre ivanje koncesione naknade uzima se u obzir i kriterij zaštite okoli ce, procjenjuju i štetne efekte koncesione djelatnosti na okolicu i potrebna sredstva za njihovo naknadno obnavljanje, a u skladu sa okolinskim dozvolama.

Koncesiona naknada sastoji se od:

- naknade za pravo korištenja koja se obra unava jednokratno i pla a prije potpisivanja ugovora o koncesiji (jednokratna naknada), i
- naknade od prihoda ostvarenog korištenjem predmeta koncesije (godišnja naknada), koja se pla a na godišnjem nivou za vrijeme trajanja ugovora.

Ugovorom o koncesiji može se utvrditi i dinamika pla anja naknade za pravo korištenja u polugodišnjim ratama i to do 10. u mjesecu po isteku polugodišta, ali se takva mogu nost mora navesti i u tenderu kod javnog poziva ili utvrditi kod pregovaranja u postupku samoinicijativne ponude.

Osnov za utvre ivanje koncesione naknade su podaci iskazani u studiji ekonomske opravdanosti, podaci navedeni dostavljenoj ponudi ponu a a, podaci o prihodu ostvarenom od obavljanja koncesione djelatnosti iskazanom u glavnoj knjizi i pomo nim knjigama Koncesionara, koji je potvr en u godišnjem izvještaju o reviziji fmansijskih izvještaja neovisnog revizora Koncesionara, kao i podaci utvr eni nadzorom i provjerom rada Koncesionara.

Godišnja koncesiona naknada ne može biti manja od utvr ene godišnje naknade iskazane u studiji ekonomske opravdanosti, bez obzira na rezultate poslovanja iskazane u finansijskim izvještajima, glavnoj knjizi i pomo nim knjigama Koncesionara.

Godišnja koncesiona naknada pla a se do 10..u mjesecu za prethodni mjesec, odnosno do 10. u mjesecu po isteku kvartala, oako je pla anje iste ugovoreno kvartalno.

Kao sredstvo obezbje enja utvr ene godišnje koncesione naknade Koncesionar Koncesoru dostavlja bezuvjetnu garanciju poslovne banke prihvatljivu za Koncesora.

Koncesiona naknada predstavlja prihod budžeta kantona i op ina na ijem se podru ju nalazi predmet koncesije.

Prihodi ostvoreni iz koncesija raspore ivati e se na:

- istraživanje dobara koja su predmet koncesije, zaštitu okoliša,
- izgradnju infrastrukturnih objekata koji su od općeg društvenog interesa, i
- druge namjene koje utvrdi Vlada Kantona ili općinsko vijeće.

Za utvrđivanje koncesione naknade koriste se osnovni i dopunski kriteriji. **Osnovni kriteriji** za obračun koncesione naknade su:

- godišnji kapacitet proizvodnje ili usluga (broj jedinica proizvoda)
- jedinična cijena proizvoda ili usluge (KM/jedinici proizvoda) dužina komercijalnog
- koncesionog perioda (u godinama).

Dopunski kriteriji za obračun koncesione naknade su:

- uticaj na okolicu,
- značaj općih dobara ili usluga od općeg interesa,
- dužina obnovljivosti dobara ili usluga od općeg interesa,
- isplativost investicije,
- supstitucija uvoza, odnosno povećanje izvoza,
- ekonomski uticaj na Tuzlanski kanton,
- povećanje korištenja, upotrebe ili trošenja domaćih proizvoda ili usluga,
- ekonomski uticaj na općinu,
- tehnološki značaj,
- uticaj na istraženo prirodno bogatstvo.

Komisija za koncesije je uz saglasnost Vlade Tuzlanskog kantona, u skladu sa članom 19. Zakona o koncesijama utvrditi **Pravila o utvrđivanju koncesione naknade**, u kojima je se utvrditi kriteriji i metodologija za utvrđivanje koncesione naknade u postupku dodjele prava obavljanja privrednih djelatnosti korištenjem prirodnih bogatstava, dobara u općoj upotrebi i obavljanja djelatnosti od općeg interesa.

Koncesiona naknada može biti i veća od naknade utvrđene pravilima iz prethodnog stava u slučaju kada u postupku javne ponude ponudilac samoponudilac veći iznos naknade i kada se u postupku samoinicijativne ponude postupkom pregovaranja utvrdi veća koncesiona naknada.

7) Ugovor o koncesiji

Ugovor o koncesiji je završna faza postupka dodjele predmeta koncesije. Osnov za zaključenje Ugovora o koncesiji su Zakon o koncesijama i Odluka Vlade Kantona o dodjeli koncesije. Zakon o koncesijama je propisao da se ugovor o koncesiji sastavlja u pisanoj formi, a obavezni elementi koncesionog ugovora propisani su članom 27. istog zakona. Karakter ovog člana zakona je imperativan, a društveni interes kod ugovora o koncesiji veliki, tako da bi nedostatak neke od propisanih odredbi ugovora mogao dovesti do ništavnosti cijelog ugovora. U prilog navedenom ide i Zakon o obligacionim odnosima koji predviđa da se kod ovakvih ugovora treba poći od svih obaveznih odredaba, pa tek onda regulisati druga prava i obaveza ugovornih strana.

Koncesioni ugovor se razlikuje od klasičnog građanskopravnog ugovora po tome što je predmet ugovora javno dobro, dobro u općoj upotrebi ili obavljanje djelatnosti od općeg interesa, ali ima karakter javno-pravnog instrumenta. Zbog nužnosti ostvarivanja javnog interesa, Koncesor ima ovlaštenja jednostranog uticaja na pravni odnos povodom koncesije i to na osnovu odluke o dodjeli koncesije.

Ugovor o koncesiji zaključuju Koncesor koga odredi Vlada Kantona i Koncesionar kojem je odlukom Vlade dodijeljena koncesija.

Svaki potpisani ugovor o koncesiji evidentira se kod Koncesora, nadležnom registracionom sudu Koncesora, organima nadležnim za vođenje evidencije o nekretninama, a jedan potpisan i ovjeren primjerak se dostavlja Komisiji na evidenciju i praćenje izvršenja odredaba ugovora. Komisija vrši provjeru i nadzor rada Koncesionara, u skladu sa odredbama ugovora, neposrednim uvidom u obavljanje koncesione djelatnosti i konstantnim praćenjem kvaliteta i kvantiteta proizvedenih proizvoda i pruženih usluga, te drugih efekata koncesione djelatnosti.

III PREDMETI KONCESIJA

III-1.KORIŠTENJE VODOTOKA I DRUGIH VODA NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA

1.Podzemne pitke vode

1.1. Uvod

Podzemne pitke vode na teritoriji Tuzlanskog kantona nalaze se u priobalnim dijelovima rijeka te u području jima sjevernih i južnih dijelova kantona.

U slivu rijeke Spre egzistiraju izvorišta Banovi kod Tuzlanskog, Živinice kod Živinice i Kalesijskog vodovoda. Ova izvorišta pripadaju teritorijama općina Banovići, Živinice, Kladanj, Kalesija i Tuzla. Prostor jugozapadno od Tuzle (općina Banovići) karakteriše postojanje nalazišta uglja u dolinama rijeke Litve i Dragunje.

Sjeverno i južno od ugljenog bazena područje prelazi u brdsko planinske zone koje karakterizira izrazito razvijena morfologija reljefa, specifičan vid humidne kontinentalne klime sa razvijenom površinskom hidrografskom mrežom, izuzev u jugoistočnom dijelu koje spada u područje karsta, gdje se nalaze izvorišta Studešnica i Krabanja.

Južni dio šireg slivnog područja područja izvorišta u slivu Spre pripadaju srednje-bosanskim rudnim planinama, na jugozapadu Konjuhu, na jugu Smolini, a na istoku i sjeveroistoku Javoru i Javorniku. Ovo područje je brdsko planinsko i na njemu je vododjelnica između sliva Spre i sliva Drinje, ispresjecano je brojnim vodotocima od kojih su većina sa povremenim karakterom toka. U ovoj zoni nalazi se područje prihranjivanja izvorišta Stupari i Toplice.

Istočno, jugoistočno i sjeveroistočno dio šireg slivnog područja izvorišta u slivu Spre nalazi se na teritorijama općina Kalesija, Kladanj i Sapna na padinama Majevice i Javornika.

Na teritoriji Kalesije uz potok Mramor nalazi se izvorište „Krušik“ sa kojim se vodom snabdjeva Kalesija.

U aluvionu rijeke Spre na desnoj obali kod Živinica formirano je izvorište podzemne vode koje se koristi za potrebe Tuzle i Živinica.

Iz sliva Spre snabdjeva se i Gračanica eksploatacijom vode na izvorištu „Soko“, kao i Doboj istok sa izvorišta Johovak.

U neposrednom slivu Save treba izdvojiti izvorišta u zaoblju rijeke Tinje sa kojima se vodom snabdjeva grad Srebrenik, te izvorišta uz rijeku Šibošnicu i rijeku Gnjicu za vodosnabdjevanje sela.

Područje Tuzlanskog kantona je izuzetno siromašno vodnim resursima, a i oni su u najvećoj mjeri iscrpljeni. Procjena je da se sa postojećim izvorištima podzemnih voda uz proširenja nekih mogu pokriti samo 30% potreba stanovništva za pitkom vodom.

1.2. Snabdjevanje stanovništva pitkom vodom

Snabdjevanje stanovništva pitkom vodom ima prvenstvo nad svim ostalim vidovima korištenja voda. Kvalitet snabdjevanja pitkom vodom obično se mjeri stepenom obuhvaćenosti stanovništva snabdjevenog putem savremenih javnih vodovoda, specifičnom potrošnjom po stanovniku i sposobnošću u vodovoda da udovolji zahtjevima potrošača u redovnom obezbjeđivanju potrebnih količina pitkom vodom.

Ukupne količine vode koje se zahvataju za potrebe vodosnabdjevanja Tuzlanskog kantona su 3.683.0032 m³/god, a ukupan broj stanovnika koji se opslužuje vodom je 243.900. Od ukupne zahvaćene vode na izvorištima domaćinstvima se isporuče oko 24% količina, privredi 31%, a čak **45% vode** čini neprihodovana količina vode tj. **gubici**.

Tuzlanski kanton je u nepovoljnom položaju što su posljedice prisutnih problema iz predratnog perioda (strateška orijentacija na regionalne vodovode koji nisu nikada realizovani).

U tabeli na sljedećoj stranici dat je pregled trenutnih količina zahvaćenih i isporučenih voda za općinske vodovode u Tuzlanskom kantonu sa strukturom izvorišta, brojem stanovnika, specifičnom potrošnjom stanovništva i privrede i gubicima.

a) Općina Banovići

Gradska mreža se snabdjeva vodom iz dva izvorišta: Studešnica i Krabanja. Izvorište Studešnica je kaptirano vrelo izdašnosti 30-1000 l/s, ali se zahvata 100 l/s. Izvorište Krabanja je takođe kaptirano vrelo izdašnosti 10-300 l/s i ono se uključuje uglavnom ljeti.

Gradska mreža se sastoji od cca 85 km distributivne mreže koja je neplanski uređena i predstavlja veliki problem u distribuciji vode, sa gubicima cca 40%. Na području općine Banovići značajno je pomenuti i dva seoska vodovoda Stražbenica i Dragonja koji su manjeg kapaciteta.

b) Općina Čelići

Općinski sistem snabdjevanja Čelića se snabdjeva iz pet izvorišta: Šibovača, Tukovi 1,2, 3 i Stadion. Prosječna mjesečna količina vode sa ovih izvorišta je cca 30.000 m³/mj. Sistem vodosnabdjevanja je pumpni. Gubici u sistemu su cca 30%. Na području općine Čelići egzistira i više seoskih vodovoda nedovoljnog kapaciteta. Dugoročno snabdjevanje općine treba riješiti izgradnjom projektovanog izvorišta „Brnjik“ kapaciteta 44 l/sec kao i izgradnjom distributivne mreže.

c) Općina Doboj – Istok

Sistem vodosnabdjevanja nije jedinstven, te svaka mjesna zajednica ima svoje izvorište. Organizirano snabdjevanje vodom imaju sve mjesne zajednice što čini oko 80% domaćinstava općine.

Naselje Klokočnica i Lukavica Rijeka se snabdjevaju sa izvorišta Johovak I i II, naselje Brijesnica (Velika i Mala) sa izvora Luke kapaciteta 7 l/sec i izvora Luke 6 l/sec. Pumpnim stanicama voda se crpi u visinske rezervoare. Ova dva sistema su potpuno odvojena. Naselje Stanić Rijeka se snabdjeva sa izvora pitke vode kod naselja Haski i Čija je izdašnost 3 l/sec i izvora Lanišće kapaciteta 0.5 l/sec.

Predviđena se nadogradnja postojećih sistema radi dobijanja dovoljnih količina vode za sva naselja.

Kako naselja u dolini donjeg toka Spre ne imaju riješen kanalizacioni sistem nego se voda ispušta u najbliži vodotok koji gravitira Spre i kvalitet voda u bunarima je stalno ugrožen potencijalnim zagađivanjem.

Pregled trenutnih količina i isporu vodu za općinske vodovode u Tuzlanskom kantonu

Red Br.	Općinski/Međuplinjski Vodovod	Struktura izvorišta (*)	Količina zahvaćene vode na izvorištu/izvorima (m ³ /god.)	Količina vode koja se isporučuje domaćinstvima (m ³ /god.)	Količina vode koja se isporučuje privredi i javnoj potrošnji (m ³ /god.)	Broj stanovnika općinskog centra 2000. godine (st)	Broj stanovnika koji se opslužuje vodom (st)	Bruto specifična potrošnja vode (l/st/dan)	Specifična potrošnja stanovništva (l/st/dan)	Specifična potrošnja privrede (l/st/dan)	Gubici (%)	Broj stanovnika priključeni na kanalizaciju (st)
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII
1	Banovići	PKS-100%	2.315.000	700.000	737.000	12.000	15.000	422,8	127,9	134,6	38	4.500
2	Gradina	PV-60%, PKS-40%, X,	1.140.000	518.000	172.000	14.000	16.000	195,2	88,7	29,5	39	14.000
3	Kalesija	PV-88%, PKS-12%	1.243.760	806.000	27.990	4.000	8.500	400,9	259,8	9,0	33	4.500
4	Lukavac	PV-16,67%, Akl-83,33%	2.200.000	840.000	270.000	11.000	20.000	301,4	115,1	37,0	50	12.000
5	Tuzla	PV-55%, PKS-45%	23.234.200	3.300.000	11.700.000	115.000	120.000	530,5	52,5	175,8	37	74.400
6	Živinice	PV-55%, PKS-45%	2.332.800	1.196.580	315.964	18.000	25.100	254,6	130,6	34,5	35	4.040
7	Kladanj	PKS-100%	1.324.512	339.034	58.320	5.800	5.800	625,7	160,1	27,5	70	2.000
8	Gradac	Akl-100%	2.019.240	362.013	190.710	18.000	15.500	356,9	64	33,7	73	8.000
9	Srebrenik	PV-10%, PKS-90%	1.020.520	547.050	167.313	12.385	18.000	155,3	83,3	25,5	30	11.000
Sveukupne količine i prosječne vrijednosti			36.830.032	8.678.677	13.744.797	210.185	243.900	413,7			54	134.440
(*) Struktura izvorišta - PKS- pukotinsko-karstne sredine koje se na površini javljaju u vidu vrela i izvora; PV - podzemne vode iz intezgranularnih sredina; OV -otvoreni vodotoci; Akl-vještačke akumulacije i prirodna jezera												

d) Općina Gradaac

Gradski vodovod (kojim se snabdjeva užični dio grada) snabdjeva se sa izvorišta Okanovi i tri bunara ukupnog kapaciteta 120 l/sec u najpovoljnijoj hidrološkoj situaciji. Sa postrojenja za prečišćavanje voda iz jezera Vidara i Hazna uzima se 75 l/sec (trenutno se ne koristi) izvorišta u staroj crpnoj stanici 7 l/sec i Hadžiefendijnog izvorišta 1,8 l/sec

Kapaciteti izvorišta zadovoljavaju potrebe stanovništva do 2020 god. Do 2030 god predviđeno je proširenje izvorišta Okanovi i za 31 l/sec.

Vodovod Gradaac karakterišu izuzetno veliki gubici u sistemu (čak do 70 % od ukupno zahvaćene vode).

Na području općine egzistiraju i seoski vodovodni sistemi.

Potrebno je izvršiti rekonstrukciju vodovodne mreže i izvršiti proširenje rezervoara.

e) Općina Gračanica

Snabdjevanje vodom grada i okolnih naselja vrši se sa:

- izvorišta podzemne vode Sklop I i II sa dva bušena bunara ukupne izdašnosti 30 l/sec
- kaptiranog izvora Soko Ilidža izdašnosti 14 l/sec
- kaptiranog izvora Soko Vrelo ukupne izdašnosti 14 l/sec
- izvorišta podzemne vode iz bušenog bunara Soljanuša izdašnosti 6 l/sec
- kaptiranog izvora Škahovica izdašnosti 4 l/sec.

Gubici vode se procjenjuju na oko 40% ukupno zahvaćene vode.

Najveći nedostatak predstavljaju nedovoljne količine vode pa se u narednom periodu planira proširenje izvorišta Soljanuša za oko 50 l/sec uz rekonstrukciju postojećih distributivne mreže i izgradnju rezervoara (pumpna stanica i uređaj za kondicioniranje vode).

f) Općina Kalesija

Vodosnabdjevanje grada Kalesije i okolnih naselja vrši se sa:

- kaptiranog Rakinog vrela ukupne izdašnosti 3 l/sec
- kaptiranog Mihaljević vrela ukupne izdašnosti 1 l/sec
- kaptiranog Lemešić vrela ukupne izdašnosti 0,5 l/sec
- tri bušena bunara „Krušik“ ukupne izdašnosti 39 l/sec

Pošto je kvalitet vode iz bunara nezadovoljavajuć i u toku je realizacija izrade postrojenja za pripremu pitke vode koja će u najvećoj mjeri riješiti problem vodosnabdjevanja grada Kalesije i prigradskih naselja.

g) Općina Kladanj

Vodovod Kladanj karakterišu izuzetno veliki gubici uzrokovani lošim stanjem cjevovoda i distributivne mreže, a posebno kod njih priključaka. Gubici se procjenjuju na cca 70 % od ukupno zahvaćene količine voda.

Općinski sistem vodosnabdjevanja Kladnja obuhvata sljedeća izvorišta:

- kaptirano vrelo Gluha Bukovica izdašnosti 25 l/sec
- kaptirano vrelo Starička Rijeka izdašnosti 5 l/sec
- kaptirano vrelo Buševac izdašnosti 2 l/sec
- kaptirano vrelo Alićevića esma izdašnosti 2 l/sec
- kaptirano vrelo Dobre vode izdašnosti 11 l/sec
- kaptirano vrelo Begova voda izdašnosti 11 l/sec.

Potrebno je izvršiti rekonstrukciju vodovodne mreže i kod njih priključaka kako bi se smanjili gubici, a zbog nedostatka vode u sušnom periodu potrebno je izvršiti proširenje kapaciteta postojećih rezervoara.

h) Općina Lukavac

Vodosnabdjevanje grada i okolnih naselja vrši se sa:

- izvorišta podzemne vode pored rijeke Spreme putem 19 bunara ukupne izdašnosti 20 l/sec
- zahvata površinske vode iz vještačkog jezera Modrac ukupne izdašnosti 75 l/sec
- putem dovodnog cjevovoda iz regionalnog vodovoda Tuzla izdašnosti 2-3 l/sec.

Filterska stanica u krugu KHK Lukavac vrši kompletno prečišćavanje vode iz bunara i jezera.

Na području općine egzistira i sedam manjih seoskih vodovoda.

Postoje i izvorišta kapacitetom zadovoljavaju potrebe za vodom grada Lukavca, ali je potrebno zbog velikih gubitaka (oko 50 % ukupno zahvaćene vode) izvršiti rekonstrukciju vodovodne mreže i staviti u funkciju rezervoar Doležaj.

U narednom periodu inicirati nova hidrogeološka istraživanja u cilju pronalaženja novih izvorišta za potrebe vodosnabdjevanja općine Lukavac.

i) Općina Sapna

Vodosnabdjevanje centralnog dijela općine Sapna i okolnih naselja vrši se sa:

- kaptiranih izvorišta Ploče, Vrelo i Kalilo ukupne izdašnosti 6 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Skakavac ukupne izdašnosti 7 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Vrelo ukupne izdašnosti 4 l/sec,
- tirolskog zahvata Orlovski potok ukupne izdašnosti 8 l/sec,
- tirolskog zahvata Orlovski potok ukupne izdašnosti 1 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Podstijena ukupne izdašnosti 0,3 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Bajina njiva ukupne izdašnosti 1 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Čaira ukupne izdašnosti 0,5 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Spahića ukupne izdašnosti 5 l/sec,
- kaptiranog izvorišta Livada ukupne izdašnosti 12 l/sec.

Na području općine Sapna egzistira i nekoliko manjih vodovoda sa neznatnim količinama vode.

U toku je realizacija projekta vodosnabdjevanja preostalog dijela općine Sapna iz bušenog bunara BI izdašnosti 8 l/sec. Na ovaj način obezbjediti će se dovoljne količine pitke vode za potrebe stanovništva općine Sapna.

j) Općina Srebrenik

Vodosnabdjevanje grada Srebrenika i okolnih naselja vrši se u skladu sa Dugorječnim Programom snabdjevanja vodom i odvodnje otpadne vode za sva naselja općine Srebrenik 2005 – 2035. godine.

Ukupne raspoložive količine vode u gradu iznose 50 l/sec. Povećanje potrošnje vode i nemogućnost tranzita vode kroz mrežu pogoršano je pojavom velikog broja kvarova i gubitaka na mreži.

U narednom periodu potrebno je izvršiti rekonstrukciju mreže i izradu novih rezervoara.

k) Općina Teočak

Na području općine Teočak snabdjevanje vodom je lokalnog karaktera. Postoji veliki broj manjih vodovoda koji koriste vodu iz prirodnih izvora, ali kapaciteti u ljetnom periodu ne zadovoljavaju ni 10 % potreba stanovništva. Sa izvorišta Bukovik snabdjevaju se naselja Uzunovići, Bilalovići i Stari Teočak. U toku je realizacija snabdjevanja vodom iz vještačkog jezera Snježnica sa prečišćavanjem i izradom dva rezervoara. Ovim načinom obezbjediti će se 24 l/sec što će riješiti potrebe općine za pitkom vodom.

l) Općina Tuzla

Vodosnabdjevanje grada Tuzla i okolnih mjesta vrši se preko me uopćinskog vodovodnog sistema Tuzla-Živinice-Lukavac i one ga sljedeća izvorišta:

- izvorište podzemne vode Spreško polje gdje se voda zahvata putem bunara 120-200 l/s
- izvorište Stupari gdje se voda zahvata putem 3 kaptaze i bunara ukupno 220-300 l/sec
- izvorište podzemne vode Toplice gdje se voda zahvata putem bunara ukupne izdašnosti 140-230 l/sec.

U toku je realizacija projekta vodosnabdjevanja iz jezera Modrac koja će se raditi u dvije faze sa ukupno 600 l/sec i time će se obezbijediti voda i za općine Lukavac i Živinice.

Loše stanje cjevovoda i objekata u sistemu uveliko doprinose niskom stepenu iskorištenja zahvaćenih količina vode. Gubici vode se procjenjuju na oko 37 % te se u narednom periodu očekuje rekonstrukcija vodovodne mreže.

n) Općina Živinice

Sistem vodosnabdjevanja općine Živinice odnosno dijela grada je direktno iz pumpne stanice Spreško polje a iz regionalnog vodovodnog sistema Tuzla i preko rezervoara Meštri i zapremine $V=2 \times 1000 \text{ m}^3$.

Postojeća izvorišta kapacitetom ne zadovoljavaju potrebe za vodom, a uz loše stanje cjevovoda i objekata u sistemu uveliko doprinose niskom stepenu zadovoljenja potreba za pitkom vodom. Procjenjuje se da gubici iznose 35% od ukupno zahvaćenih količina vode.

Na području općine Živinice egzistiraju i manji seoski vodovodi malih kapaciteta.

Rekonstrukcijom mreže i priključkom na vodozahvat iz jezera Modrac znatno će se poboljšati snabdjevanje sa vodom.

2. Flaširana voda

Obzirom na "hronični" nedostatak kvalitetne vode za piće na području kantona pojedini privredni subjekti su preduzele aktivnosti oko flaširanja i distribucije flaširane vode za piće. Na području Tuzlanskog kantona do sada je zabilježeno da se ovim vidom aktivnosti bavi 10 privrednih subjekata i to:

1.SZR "GNS" Devetak, Lukavac

(komercijalni naziv vode - "Magnat" Devetak)

Inspekcijski pregled 26.09.2005 - vrši flaširanje pitke vode i njenu distribuciju na tržište

2.DOO "AQUA-TERRA" P.J. Punionica Šikulje

Inspekcijski pregled 27.09.2005 - ne vrši flaširanje pitke vode

3.DOO "PAPAGO" Kavarle Lukavac

Inspekcijski pregled 28.09.2005 - vrši flaširanje pitke vode i njenu distribuciju na tržište

4.DOO "KOBENS" Priluk, Živinice

Inspekcijski pregled 29.09.2005 - vrši flaširanje pitke vode i njenu distribuciju na tržište

5.DOO "Majevski studenac" Donja Obodnica, Tuzla

Inspekcijski pregled 30.09.2005 - vrši flaširanje pitke vode i njenu distribuciju na tržište

6.DOO "Babi" Ormanica Srebrenik

Inspekcijski pregled 03.10.2005 - vrši flaširanje pitke vode i njenu distribuciju na tržište od oktobra 2005; prema raspoloživim informacijama, vodu kupuje od DD "Vodovod i kanalizacija" Srebrenik;

7.DOO "TMIN-COMERC" Kladanj (komercijalni naziv vode "Kladanjsko vrelo")

Inspekcijski pregled 04.10.2005 - vrši flaširanje pitke vode i njenu distribuciju na tržište

8.DOO "Silas" Banovići

(komercijalni naziv vode "Apolinaris" Smajlovići Brezovača)

9.DOO "ALTIN COMPANY" Gornja Tuzla

Ne vrši kontinuirano flaširanje i distribuciju: prema raspoloživim podacima, vodu kupuje od JP "KOMUNALAC" Banovići

10. Voda "Meli" Kladanj

3. Korištenje vode u ostale namjene

Ovdje ćemo se osvrnuti na mogućnost korištenja voda u više namjena. Posljednjih godina na području Tuzlanskog kantona iskazan je interes a tako je u fazi korištenja voda kao bogatsvo u svrhu uzgoja ribe (bazeni-ribnjaci), korištenje vode u sportsko-rekreativne svrhe (sportko-rekreativni bazeni). Pored navedenih vidova korištenja vode kao mogućnost korištenja vode ostavlja se njena upotreba u svrhu navodnjavanja i korištenja u tehnološke svrhe.

Zaključak

Vlada kantona je naručilac projekta „Dugoročni program snabdjevanja pitkom vodom stanovništva i privrede na vodnom području slivova rijeke Save u FBiH na kantonalnom i podslivskom nivou-Tuzlanski kanton“ urađen od strane Zavoda za vodoprivredu Sarajevo.

Vodovodni sistem Tuzlanskog područja obuhvatio bi vodosnabdjevanje općinskih centara Tuzla, Lukavac, Banovići, Živinice, Kalesija i Srebrenik uz mogućnost naknadnog proširenja na Teočak, Sapunice i Meli. Sadašnji vodosistemi ovih centara karakterišu prije svega nedostaci pitke vode, veliki gubici na mreži uzrokovani oštećenjima i neispravnim instalacijama, nepostojanje elaborata o zaštitnim zonama za izvorišta, zamunjenje vode nakon obilnih padavina, neplanski urađene sekundarne mreže itd.

Varijanta III predlaže, pomenutog Programa predviđa i zahvat vode iz rijeke Krivaje koja se gravitacionim tunelom prevodi u sliv rijeke Oskove, odnosno Spreče. Voda bi se zahvatala iz vještačkog jezera Buk na rijeci Krivaji i pumpala u gornji kompenzacioni bazen na planini Konjuh. Ovdje bi se radile i pumpne hidroelektrane pa se tako mogu zahvatati količine vode veće od 1260 l/sec. Međuslivski transfer vode postao bi višenamjenski vodoprivredni sistem čije su osnovne namjene izravnavanje proticaja rijeke Krivaje, odbrana od poplava i vodosnabdjevanje regije centralne Bosne, proizvodnju vršne električne energije i vodosnabdjevanje Tuzlanske regije. U sadašnjem trenutku pomenuta varijanta nije prihvaćena kao realna i od nje se odustalo zbog izgradnje „fabrike pitke vode“ na jezeru Modrac, ali se ona u svim razvojnim dokumentima ne bi trebala odbaciti kao jedna od mogućih varijanti u budućem periodu.

Zakon o koncesijama "Službene Novine TK" br.5/04 god. u članu 3 (predmet koncesije) stav 1. kao predmet koncesije određuje korištenje vodotoka i drugih voda na području kantona te propisuje način dodjele i prateća korištenja koncesije. Tako je Vlada Tuzlanskog kantona propisala i minimalne naknade za korištenje voda. Komisija za koncesije (povjerenstvo) do sada nije izdala ni jednu saglasnost za dodjelu koncesije po osnovu korištenja voda jer takvih nije ni bilo. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona imalo je po osnovu zakona o vodama Sl. novine FBiH 18/98 zaključene ugovore sa javnim preduzećima „Komunalac“ Kalesija, Gradac i Banovići, „Vodovod i kanalizacija“ Gradanica i „isto“ Doboj-Istok. Od svih navedenih subjekata jedino je „Komunalac“ Gradac uredno izmirivao svoje obaveze i djelimično „Komunalac“ Kalesija.

U narednom periodu potrebno je sva preduzeća koja se bave distribucijom i prodajom vode za piće (voda iz vodovoda i flaširana voda) uvesti u zakonske okvire Zakona o koncesijama, Zakona o vodama i drugim zakonima kako bi se kontrolisao ovako značajan predmet koncesije.

Minimalni rok za dodjelu koncesija za ovaj vid koncesioniranja iznosio bi 5 (pet) godina, a da bi se ova oblast uredila sve aktivnosti kod dodjele provoditi putem resornog ministarstva.

III-2 IZGRADNJA HIDROENERGETSKIH OBJEKATA SNAGE ISPOD 5MW

Tuzlanski kanton prednjači u odnosu na ostatak Bosne i Hercegovine kada su u pitanju raspoloživi kapaciteti termoelegije. Međutim u ovom kantonu se proizvodi vrlo malo vršne električne energije, odnosno energije iz hidroenergetskih postrojenja. Zbog toga je za planski period do 2020 god. izvršena analiza tehnički iskoristivih hidroenergetskih potencijala kao i eventualnih ekonomski iskoristivih potencijala vršne energije.

U okviru „Studije hidroenergetskog iskorištenja sliva rijeke Spre“ koju je izradio Energoinvest Sarajevo, 2001 god. razmatrani su atraktivni potezi vodotoka lokacije malih hidrelektrana. Pri tome je utvrđeno da se jedini vodotoci sa povoljnim lokacijama za ova postrojenja nalaze u slivovima rijeka: Gostelje, odnosno Oskove. Studija je pokazala da sva postrojenja imaju specifične investicije veće od 1,5 KM/kWh, što znači da u ovom trenutku gradnja tih postrojenja nije ekonomski opravdana. U ovoj studiji nije razmatran sliv rijeke Drinje, ali je iz prethodnih studija jasno da se na ovoj rijeci nalaze značajni energetski potencijali. Na ovoj rijeci bi se mogle uraditi dvije hidroelektrane sa srednjom godišnjom proizvodnjom od 23 GWh.

Za naredni planski period potrebno je što prije izraditi studiju izvodljivosti ovih postrojenja odnosno analizu energetskog potencijala rijeke Drinje.

Trenutno na našem kantonu rade dvije mini hidroelektrane koje su u vlasništvu elektroprivrede i to na jezeru Modrac i jezeru Snježnica. Oba postrojenja su pribranskog tipa

Mini hidroelektrana ispod brane Modrac ima instalisanu snagu 1,825 MW i srednju godišnju proizvodnju od 9420 GWh, radi od 1998 god.

Mini hidroelektrana Snježnica ispod brane jezera Snježnica ima instalisanu snagu od 0,346 MW i srednju godišnju proizvodnju od 1589 GWh, a radi od 30.07.2002 god

III-3 IZGRADNJA I KORIŠTENJE ILI KORIŠTENJE HIDROAKUMULACIJA NA PODRUČJU KANTONA

1.1. Prirodna jezera

Na području kantona postoji izvjestan broj prirodnih jezera koja se razlikuju po tipu, načinu postanka, hidrološkom i vodoprivrednom značenju. Neka od ovih jezera su stalna, a neka povremena. Postanku ovih jezera, u najvećem broju slučajeva, je doprinio uvijek najviše im dijelom nekontroliranim iskorištavanjem terena. Tako na teritoriji kantona nalazimo veći broj zajezerenih depresija nastalih eksploatacijom šljunka i drugih mineralnih sirovina. Popunjavanje nastalih depresija posljedica je doticanja oborinskih i podzemnih voda u vještački stvorene prostore. Pored ovih, duž korita vodotoka postoje ujezerenja tekućih voda koja nastaju proširenjem riječnih korita. Ove pojave nemaju veći hidrografski, vodoprivredni niti hidrološki značaj, osim neznatnog uticaja ublažavanja vrhova poplavnih talasa.

Pošto do sada nisu istražena to se u narednom periodu trebaju ispitati, odnosno uraditi odgovarajuće studije.

1.2. Vještačka jezera

Na teritoriji tuzlanskog kantona postoji više vještačkih jezera stacioniranih na nekoliko različitih lokaliteta. Najveći i najznačajniji je svakako jezero Modrac, zatim jezero Snježnica, Vidara i Hazna kod Gradačca i jezero Makovac u slivu rijeke Oskove.

- Vještačko jezero Modrac

Jezero Modrac formirano 1964 god kod Lukavca na rijeci Spre i ima površinu od 17km² i imalo je prvenstvenu namjenu u obezbjeđenju tehnološkom vodom industrijskih kapaciteta Tuzle i Lukavca te osiguranje odgovarajućeg proticaja na nizvodnom dijelu kao mjera zaštite kvaliteta vode. Promjena korištenja se ogleda u veći izgradnji turističkih objekata i njegovom korištenju u rekreativne i turističke svrhe, za proizvodnju električne energije i korištenje kao voda za piće.

U narednom periodu što prije uraditi studiju zaštite akumulacije i sliva.

- Vještačko jezero Snježnica

Jezero Snježnica nalazi se na rijeci Rastošnica na granici općina Sapne i Teočak površine 10,3 km². Prvenstvena namjena jezera je bila snabdjevanje TE Ugljevik tehnološkom vodom. Promjena korištenja se ogleda u korištenju vode za proizvodnju električne energije, rekreacione i turističke svrhe i kao voda za piće.

U narednom periodu izraditi studije zaštite sliva i akumulacije jezera.

- Vješta ko jezero Hazna

Jezero Hazna izgrađeno je 1967 god na vodotoku Hazna kod Grada ca za potrebe obezbje enja kontrole poplava nizvodnih podru ja i u rekreativne svrhe. Ukupna površina iznosi 1,2 km².

U narednom periodu uraditi studije zaštite sliva i akumulacije.

- Vješta ko jezero Vidara

Jezero Vidara kod Grada ca formirano je izgradnjom brane na vodotoku Vida 1972 god sa prvenstvenim ciljem obezbje enja vode za pi e za potreba Grada ca i kontrolu poplava nizvodnih prostora. Površina jezera je 4,6 km² sa maksimalnom dubinom od 14 m.

U narednom periodu uraditi studije zaštite akumulacije i sliva.

- Vješta ko jezero Ma kovac

Jezero Ma kovac u slivu rijeke Oskove prvenstveno namjenjeno za potrebe separacije uglja u Banovi ima ima površinu od 8 km².

U narednom periodu izvršiti hidrološka, geološka, hidrogeološka i druga ispitivanja kako bi se na ovom prostoru eventualno izgradila druga brana za potrebe snabdjevanja pitkom vodom grada Tuzle.

III-4 ISTRAŽIVANJE I/ILI KORIŠTENJE ENERGETSKIH ILI DRUGIH MINERALNIH SIROVINA UKLJU UJU I SVE VRSTE SOLI I SOLNIH VODA UTVR ENIH POSEBNIM ZAKONOM

1. Energetske mineralne sirovine

Ugalj

Nema nikakve sumnje da je ugalj i dalje jedan od ključnih energenata u svijetu. Udio uglja u energetske bilansu EU 15 je bio približno 15%. Kroz proces širenja lanstva EU se je taj udio povećao na blizu 19%. Danas je EU energetske zavisna blizu 50%, a do 2030 godine se očekuje da se ta zavisnost povećala na 70%, što umnogome daje značajna ležištima uglja na području Tuzlanskog kantona.

Na teritoriji Tuzlanskog Kantona ima površina iznosi 2.909 km² ukupno je poznato i u različitom stepenu istraženo 8 ležišta uglja. Najveća ležišta su vezana za mlađe geološke formacije, što svakako i opredjeljuje njihove kvalitativne tipove i vrste uglja u ležištima na području TK.

Stanje sirovinske baze po vrstama uglja diktira obim i asortiman proizvodnje. Prijeratna proizvodnja uglja iz ugljenokopa sa područja TK iznosila je oko 7 mil. tona.

Gore navedenoj činjenici ide u priloga, da je oko 60 % ukupnih rezervi lignita u BiH skoncentrisano u ležištima Kreke i oko 24 % rezervi mrkog uglja u BiH skoncentrisano u ležištima Banovi a, Seone i Tur evika.

Iako je proizvodnja mrkog uglja i lignita približno jednaka, efekti proizvodnje izraženi u ostvarenim energetske pokazateljima (kJ/toni) su za jednu trećinu veći kod mrkog uglja nego kod lignita.

U ovom Dokumentu su prezentovani pokazatelji za ležišta uglja na području Tuzlanskog kantona koja su do danas poznata i u potpunosti ili djelimično definisana.

c) Lignit

Bez sumnje najzastupljeniji energetske resurs na području Tuzlanskog Kantona je lignit. Sirovinska baza Krekanskog ugljenog bazena je skoncentrisana u četiri ugljena sloja. Bazen se

prostire na površini od oko 200 km². Ugljonosna sedimentna serija rasprostranjena je u vidu jednog pojasa pravca pružanja SI-JZ, na dužini od 45 km i to od Dobošnice (18 km jugoistočno od Gračanice) na zapadu, do Capardi (12 km zapadno od Zvornika) na istoku. Teritorijalno se rasprostire na četiri općine: Tuzla, Lukavac, Živinice i Kalesija.

Eksploatacija uglja u krekanskom bazenu ima 120 godišnju tradiciju. Eksploatacija se organizovano odvija u četiri ugljenokopa: PK Dubrave, PK Šikulje i jamama Bukinje i Mramor u okviru Rudnika "Kreka" u Tuzli d.o.o.

I pored zadovoljavajućeg stepena geološke istraženosti, sa aspekta rezervi, ugljonosni bazen Kreke nije do kraja istražen.

Napredovanje rudarskih radova je iniciralo da se područja neposredno uz rudarsku proizvodnju evidentiraju rezerve uglja, pa nakon toga i ostalo. Tako su evidentirane rezerve po rejonima:

- Prline- Kreka
- Šiki Brod – Kalajevo
- Par Selo – Tojšići,

Navedena područja su detaljno istražena, kako u plitkim tako i u dubljim dijelovima te se može smatrati da je sirovinski potencijal tih područja u potpunosti definisan.

Utvrdjene geološke i eksploatacione rezerve uglja u Krekanskom bazenu po klasama i kategorijama na dan 31.12.2004. godine iznose:

u 000 t

Lokalitet	Bilansne rezerve (A+B+C ₁ kategorije)	Vanbilansne rezerve (A+B+C ₁ kategorije)	Eksploatacione
Sjeverni sinklinorij	451.446	308.592	266.689
Južni Sinklinorij	492.165	169.431	292.511
Ukupno	943.611	478.023	559.200

Simultano sa eksploatacionim i istražnim radovima vršeno je sistematsko ispitivanje kvaliteta. Iz velikog broja tehničkih analiza uzoraka uglja iz proizvodnih objekata i istraženih bušotina utvrđene su vrijednosti glavnih kvalitativnih parametara po slojevima.

Prosječan kvalitet uglja na području sjevernog Krekanskog sinklinorijuma iznosi:

Komponente	Ugljeni sloj			
	II Krovni	I Krovni	Glavni	Podinski
Vlaga (%)	40,38	37,97	35,67	34,78
Pepeo (%)	10,53	10,14	10,28	12,71
Sumpor (%)	0,51	0,68	0,71	0,65
DTE (kJ/kg)	11.344	12.427	13.357	12.947

Prosječan kvalitet uglja na području južnog Krekanskog sinklinorijuma iznosi:

Komponente	Ugljeni sloj			
	II Krovni	I Krovni	Glavni	Podinski
Vlaga (%)	33,55	31,22	31,18	29,50
Pepeo (%)	14,52	17,86	18,45	14,25
Sumpor (%)	0,61	0,75	0,81	1,10
DTE (kJ/kg)	11.648	11.779	10.631	13.186

Ovom prilikom nisu naznačene potencijalne rezerve C₂ kategorije jer za njihovo prevođenje u više klase i kategorije su potrebna znatna materijalna sredstva, te je upitno kada će do toga doći.

Iskazane vanbilansne rezerve se odnose na količine uglja koje leže u zaštitinim stubovima rijeka, naselja, željeznih pruga i rezerve uglja na većoj dubini od 400 metara, jer po sadašnjim metodama otkopavanja i po tehnologiji koja se primjenjuje u rudnicima ispod dubine od 400 metara

nije rentabilna eksploatacija, mada su evidentirane rezerve u dnu krekanske sinklinale, na dubinama ve im od 900 metara.

Veli ina i oblik eksploatacionog polja Sjevernog Krekanskog sinklinorijuma je transformisan u više navrata od 1962. godine do danas.

Kako je tekla organizaciona transformacija u okviru rudnika Kreka tako je vršeno redefinisane oblika i veli ine eksploatacionog polja. Tokom 1978. godine jedinstveni eksploatacioni prostor rudnika Kreka se dijeli na dvije RO u okviru kojih egzistiraju manja eksploataciona polja pojedinih proizvodnih objekata. I u kasnijem periodu, kako su pojedini proizvodni objekti likvidirani, dolazi do promjena u veli ini i obliku eksploatacionog polja.

Na dan 31.12.2004. godine veli ina eksploatacionog polja Sjevernog Krekanskog sinklinorijuma iznosi : **2 319,20 ha**, raspore enih po proizvodnim objektima.

Sa današnjim danom u okviru Sjevernog Krekanskog sinklinorijuma egzistiraju tri proizvodna objekta u funkciji proizvodnje uglja i to :

- Rudnik Mramor, jama glavni sloj,
- Rudnik Bukinje, jama prvi krovni sloj i
- PK Šikulje, II i I krovni sloj.

Na dan 31.12.2004. godine veli ina eksploatacionog polja Južnog Krekanskog sinklinorijuma iznosi : **2 435,7 ha**, raspore enih uglavnom na PK Dubrave.

Ugovor o koncesiji sa rudnikom Kreka po lanu 38. Zakona o koncesijama TK ("Službene novine TK" br.5/04 i 7/05), potpisan je februara 2006. godine, na priod od pet godina. Smatramo da bi se u periodu od pet godina stvorili uslovi (izrada tehno-ekonomske studije, izrada dugoro nog plana kao i jasno definisanje eksplotacionih polja, uz pretpostavku regulisanja imovinsko pravnih odnosa), kako bi se rudnik Kreka pripremio da nakon isteka ovog roka krene u redovnu proceduru dodjele koncesije na eksploataciju uglja lignita.

b) Mrki ugalj

Mrki ugalj, zauzima, prvo mjesto, kao najzna ajnija mineralna sirovina, po ekonomsko-geološkim i rudarsko-eksploatacionom zna aju. Prvi pisani podaci o eksploataciji mrkog uglja na podru ju Tuzlanskog kantona datiraju iz preioda prije drugog svjetskog rata.

Ležišta mrkog uglja na podru ju TK su relativno brojna u odnosu na veli inu kantona, te pored Zeni ko-Sarajevskog ugljenog bazena predstavljaju najve e koncentracije mrkog uglja i na prostorima bivše države.

Sva ležišta mrkog uglja su konstatovana u okviru starijeg miocenskog polifacijalnog kompleksa. Na podru ju Tuzlanskog kantona definisana su etiri ugljena bazena u kojima su skoncentrisane ekonomski zna ajne rezerve, a to su : Banovi ki ugljeni bazen, ugljeni bazen Seona, Ugljeni bazen Željova i ugljeni bazen ur evik.

- Banovi ki ugljeni bazen

Centralni Banovi ki bazen se nalazi izme u Spre ke doline na sjeveru i padina planine Konjuh na jugu. Njegova ukupna površina iznosi oko 27 km². Produktivna serija centralnog Banovi kog bazena je podijeljena na dva dijela. Sjeverni i južni dio centralnog bazena.

Eksploatacija uglja u Banovi kom bazenu je relativno kasno otpo ela, sa prvim naznakama koncesija. Privatno preduze e, inž. Stamenkovi a iz Beograda, 1937.godine pristupa otvaranju jame Radina, da bi nedugo zatim privatnik Murat Zaimbegovi otvorio "Begov potok", podru je današnjih Omazi a.

Tek 1939. godine dolazi do otvaranja državnih rudnika na podru ju Banovi a.

U Banovi kom neogenom bazenu miocenske starosti, evidentiran je jedan ugljeni sloj. Na podru ju sjevernog dijela centralnog bazena u reviru Grivica evidentirano je i razvi e "mla eg" sloja, koji se javlja lokalno i ija debljina iznosi 1,5 do 3 metra. Njegova pojava nije ekonomski interesantna osim u sklopu ukupne otkrivke na PK "Grivice". Tako se udio rezervi centralnog Banovi kog bazena kre e oko 73 % od ukupnih pojava mrkog uglja na podru ju TK.

Stanje rezervi na dan 31.12.2004. godine je dat u tabeli koja slijedi :

u 000 t

Lokalitet	Bilansne rezerve (A+B+C ₁ kategorije)	Vanbilansne rezerve (A+B+C ₁ kategorije)	Potencijalne
Centralni bazen	245.582 (92.8%)	7.832 (3 %)	11.256 (4.2 %)
Ukupno geološke rezerve	264.670		

Stepen istraženosti Banovi kog ugljenog bazena je visok što se može vidjeti iz slijede ih pokazatelja :

Rezerve	% u eš e
A kategorije	8,9
B kategorije	73,3
C ₁ kategorije	17,8

Upore uju i kvalitativne parametre iz pojedinih revira centralnog Banovi kog ugljenog bazena na osnovu brojnih tehni kih analiza uglja ra enim iz proba uzetih iz bušotina ili sa radnih etaža aktivnih radilišta, ustanovilo se da se kvalitet ugljenog sloja po horizontali veoma malo mijenja, dok su vertikalne promjene dosta uo lživije. Kvalitet ugljenog sloja se idu i odozgo prema dole znatno smanjuje.

Prosje an kvalitet centralnog Banovi kog ugljenog bazena iznosi :

Komponenta	Ugljeni sloj
Vlaga %	16,82
Pepeo %	14,77
Sumpor ukupni %	2,37
DTE kJ/kg	19.057

Ugljeni sloj debljine od 15 m koliko iznosi na PK " ubri ", pa do 18 m koliko iznosi na lokalitetu Turije, rasprostire se na oko **2700 ha**.

- Ugljeni bazen Seona

Smješten je 18 km zapadno od centralnog Banovi kog bazena, u slivu rije ice Seone, koja nastaje od Borova kog i Dubokog potoka. Bazen se od okolnog terena jasno izdvaja u hipsometrijskom pogledu. Sa Banovi ima je povezan asvaltnim putem. Organizovana eksploatacija u bazenu Seona još nije otpo ela izuzev sitnih aktivnosti koje su bile evidentirane tokom ratnih godina.

Starost bazena Seone je neogena-donjomiocenska, identna kao i centralnog Banovi kog bazena s tom razlikom što je na podru ju Seone za razliku od ostalih dijelova mrkog ugljenih bazena, evidentirana pojava dva ugljena sloja, debljine do 13 metara.

Stanje rezervi na dan 31.12.2004. godine u Bazenu Seona je dat u tabeli koja slijedi :

u 000 t

Lokalitet	Bilansne rezerve (B+C ₁ kategorije)	Vanbilansne rezerve (B+C ₁ kategorije)	Potencijalne
Bazen Seona	32.524 (92.8%)	1.019 (3 %)	2.060 (4.2 %)
Ukupno geološke rezerve	35.603		

Tehni ka dokumentacija za bazen Seonu je djelimi no ura ena. Kao imperativ se name e nužnost izrade urbanisti ko-regulacionih planova za podru je op ine Banovi i sa aspekta iskorištenja rezervi mrkog uglja u bazenu Seone jer se neplanskom i nekontrolisanom gradnjom na ovom dijelu op ine Banovi i mogu "zarobiti" itekako zna ajne rezerve mrkog uglja.

Paralelno sa izvoenjem istražnih radova u ovom bazenu je ispitivan kvalitet mrkog uglja iz uzoraka uzetih u toku izvoenja istražnih radova. Uporeuju i kvalitativne parametre sa centralnim Banovikim bazenom uglaj je nešto lošijeg kvaliteta ali još uvijek u klasi mrkih ugljeva.

Prosječni kvalitet uglja na osnovu podataka analiziranih uzoraka uglja u bazenu je:

Komponenta	Bazen Seona
Vlaga %	20,47
Pepeo %	10,32
Sumpor ukupni %	3,43
DTE kJ/kg	19.323

Prostor na kojem se javlja miocenska produktivna ugljonosna serija iznosi oko **183 ha**.

- Bazen Željova

Bazen Željova, se nalazi južno od Banovica, na udaljenosti od 6 km, Pramac pružanja je istok – zapad i dužina mu iznosi oko 1,5 km a širina oko 0,7 km. Bazen Željova predstavlja treći i po veličini u okviru Banovikog mrkolignitskog ugljenog bazena.

Površina bazena iznosi oko 1,3 km².

U toku 1967. godine prilikom izrade geološke karte Banovikog bazena izdvojen je i bazen Željove kao odvojeni potencijalni bazen. Tek 1982. godine izvedena su preliminarna istraživanja i tom prilikom je izvedeno 6 istražnih bušotina.

Na osnovu rezultata istraživanja iz 1982. godine prosječna debljina nabušenog ugljenog sloja iznosi **9 metara**, dubina zalijeganja **150 metara** dok je **DTE 10.243 kJ/kg**.

Prema preliminarnim istraživanjima izvedenim tokom 1982. godine u bazenu Željova se mogu očekivati rezerve od **6 – 7 miliona tona**.

Ugovor o koncesiji sa rudnikom mrkog uglja rudniku Banovici po članu 38. Zakona o koncesijama TK ("Službene novine TK" br.5/04 i 7/05), potpisan je februara 2006. godine na period od pet godina. Smatramo da bi se u periodu od pet godina stvorili uslovi (izrada tehno-ekonomske studije, izrada dugoročnog plana kao i jasno definisanje eksploatacionih polja, uz pretpostavku regulisanja imovinsko pravnih odnosa), kako bi se rudnik mrkog uglja Banovici pripremio da nakon isteka ovog roka krene u redovnu proceduru dodjele koncesije na eksploataciju mrkog uglja.

- Bazen ur evik

ur eviki ugljeni bazen je situiran istočno od centralnog Banovikog ugljenog bazena na udaljenosti oko 4 km. Teritorijalno je rasprostranjen samo na području općine Živinice. Južno i istočno bazen je morfološki ograničen Djedinskim planinskim vijencem. Sjevernu i sjeveroistočnu granicu čini serpentinški masiv. Bazen je jedino otvoren prema sjeveroistoku duž rijeke Gostelje. Oblik mu je trouglasti. Maksimalna dužina je 5,5 km a širina 12,5 – 3 km.

U ur evikom bazenu je razvijen samo jedan ugljeni sloj, debljine 10 – 20 m, čija su kvalitativna svojstva skoro identična sa ugljenim slojem centralnog Banovikog bazena.

Aktivna eksploatacija se odvija na dva pogona :

- jama ur evik
- PK Potočari

Geološke rezerve na dan 31.12.2000. godine su iznosile :

u 000 t

Lokalitet	Bilansne rezerve (A+B+C ₁ kategorije)	Vanbilansne rezerve (A+B+C ₁ kategorije)	Potencijalne
Bazen ur evik	62.682 (92.8%)	8.914	-
Ukupno geol. rezerve		71.596	

Analizirajući i parametre kvaliteta uglja iz ur evikog bazena došlo se do zaključka da je kvalitet uglja iz ur evikog bazena, uz male razlike u korist kvaliteta uglja iz ur evikog bazena, približno isit kao kvalitet uglja iz centralnog Banovikog bazena.

Prosječni kvalitet uglja na osnovu podataka analiziranih uzoraka uglja u bazenu je:

Komponenta	Bzen ur evik
Vlaga %	5,6
Pepeo %	15,90
Sumpor ukupni %	3,22
DTE kJ/kg	21.269

Prostor na kojem se javlja miocenska produktivna ugljonosna serija iznosi oko **409.5 ha**.

Ugovor o koncesiji sa rudnikom mrkog uglja ur evik po lanu 38. Zakona o koncesijama TK ("Službene novine TK" br.5/04 i 7/05), potpisan je februara 2006. godine na period od pet godina. Smatramo da bi se u periodu od pet godina stvorili uslovi (izrada tehno-ekonomske studije, izrada dugoro nog plana kao i jasno definisanje eksploatacionih polja, uz pretpostavku regulisanja imovinsko pravnih odnosa), kako bi se rudnik mrkog uglja ur evik pripremio da nakon isteka ovog roka krene u redovnu proceduru dodjele koncesije na eksploataciju mrkog uglja.

c) Kameni ugalj

Na cjelokupnoj teritoriji BiH do danas nije otvoren nijedan rudnik kamenog uglja. Kao osnovni razlog ovoj injenici se može navesti da je BiH veoma siromašna ovom vrstom uglja. Iako je u ranijem peiodu bilo pokušaja pronalaska zna ajnijih ležišta kamenog uglja i otpo ne organizovana eksploatacija oni su bili bezuspješni.

Ovom prilikom se treba naglasiti da je rudnik "Majeвица" u periodu od 1921 do 1941. godine ipak dao odre ene koli ine u iznosu od 80.000 tona, što je za tadašnje uslove bilo itekako zna ajno.

Bez obzira na tako mali ekonomsko-geološki zna aj pojava kamenog uglja u odnosu na rezerve ostalih ugljeva na podru ju TK (lignita i mrkog uglja), ovdje emo dati osvrt na rezerve i kvalitet kamenih ugljeva koji se javljaju na podru ju Tuzlanskog kantona.

- Kameni ugalj podru ja Jasenica-Straža

Kameni ugalja podru ja Jasenica-Straža predstavljaju najzna ajnije pojave kamenog uglja u BiH. To su u suštini neogene limni ko-terestri ke naslage kod kojih je pove anim dejstvom pritiska i temperature došlo do ubzanja metamorfoze i nastanka kamenih ugljeva.

Ležište kamenog uglja se nalazi kod sela Straža smještenog u podru ju grebena Majevice, ispod jednog od najviših kota, Okresanice. Od Tuzle je udaljen oko 40 km.

Teritorijalno ležište pripada op ini Srebrenik, od kojeg je udaljeno oko 8 km.

Eksploatacioni radovi, istina manjeg obima u izdana kim zonama, su vršeni u periodu 1930-1941. godine, kada je ležište bilo vlasništvo . Hajvoza.

Zbog izraženih velikih potreba za kamenim ugljem nakon II sjetskog rata 1948. godine nosilac istražnih prava rudnik "Kreka" zapo inje intenzivnija istraživanja ovog ležišta.

Tokom 1961. godine istražni radovi se zbog nedostatka finasijskih sredstava obustavljaju tako da su mnoge nepoznanice oko ovog ležišta ostale nerazjašnjene odnosno rezerve ovog ležišta nisu do kraja definisane.

Na osnovu do sada izvedenih istražnih radova (istražne bušotine i istražni rudarski radovi), može se re i da je sloj složene gra e, jer se interslojna jalovina javlja u promijenljivoj koli ini.

Ukupna debljina sloja se kre e 3-7,5 metara. Ugalj iz ovog ležišta pripada grupi kamenih humusnih ugljeva.

Kako ležište kamenog uglja Jasenica-Straža nije definitivno ispitano, iz tog razloga se ne može ni dati procjena njegove ukupne ekonomske vrijednosti.

Posljednji prora un rezervi je izvršen juna 1965. godine, ali samo za njegov gornji dio.

Ukupne rezerve iz juna 1965. godine iznose :

A – kategorija	119.500 tona
B – kategorija	615.800 tona
<u>C₁ – kategorija</u>	<u>837.000 tona</u>
UKUPNO :	1.572.300 tona

Prosjean kvalitet uglja prema podacima analiza uglja iz bušotina i jamskih hodnika je slijedei :

Komponenta	Ležište Jasenica - Straža
Vlaga %	7,9
Pepeo %	5,5
Sumpor ukupni %	1,8
DTE kJ/kg	27.633

Prema ispitivanjima koja su provedena, pran ugalj iz ležišta Jasenica-Straža se može koristiti za proizvodnju metalurškog koksa i do 40 % u mješavini sa kamenim ugljem iz SAD i kamenim ugljevima iz bivšeg SSSR-a.

- Kameni ugalj podruja isto ne Majevice Rožanj-Goduš

Izgradnjom puta Tuzla – Lopare još 1880. godine, u dolini Gnjice, otkriven je veliki broj izdanaka ugljenih slojeva, srednje Majevice.

Produktivna eocenska ugljonosna serija se proteže od Medvednika na zapadu, rijeke Gnjice, Rožnja pa sve do Goduša na jugoistoku u dužini od preko 26 km.

Na ovom potezu je registrovano 60 izdanaka i sa sigurnoš u se može re i da je razvijeno preko 15 ugljenih slojeva koji se na površini ponavljaju zbog izokline ubranosti.

Debljina ugljenih slojeva je veoma promjenljiva 10-15 cm do 1,2 metra. Prema nekim podacima na ovom podruju skoncentrisano je oko **11,5 milona** tona kamenog uglja. Pri ovoj procjeni u proraun su uzeti ugljeni slojevi deblji od 0,5 metara, prosje ne debljine 0,9 metara i dubine zalijeganja 250 metara.

Prosjean kvalitet uglja na bazi podataka analiza uglja iz istražnih bušotina i istražnih potkopa je:

Komponenta	Ležište Rožanj - Goduš
Vlaga %	4,5
Pepeo %	12,2
Sumpor ukupni %	2,55
DTE kJ/kg	27.943

Na bazi laboratorijskih ispitivanja, koja su provedena na Institutu "Boris-Kidri" iz Ljubljane, može se zaključiti da kameni ugalj, podruja srednje i isto ne Majevice, posjeduje odlične koksno-vezujuće osobine. Nedostaci kamenog uglja su visok stepen isparljivih materija i višak sumpora u koksu, što se može nadomjestiti kombinovanjem sa drugim kamenim ugljevima.

Prema iznesenim pokazateljima a i prema Zakonu o koncesijama TK, kamneni ugljevi Majevice tako e mogu biti predmet koncesije na podruju TK

2. Kamena so – halit

Na teritoriji BiH, a tako i na prostorima ex Jugoslavije, od sonih ležišta i do danas je poznato samo ležište kamene soli-halita u Tuzli i Tetimi nedaleko od Tuzle.

Ležišta drugih soli, kao što su kalijeve i kalijum-magnezijumove, nisu pronađene.

Ležišta soli oko Tuzle su mlade geološke starosti, u odnosu na veće poznata ležišta u Evropi i svijetu, formirana u miocenu.

Tokom 2005. godine je došlo do likvidacije jame "Tušanj", proizvodnog objekta gdje se kamena so eksploatisala jamskim suhim metodama eksploatacije i djelimično se vršila eksploatacija putem kontrolisanog izluživanja, sistemom eksploatacionih bunara.

Drugi dio ležišta Tuzlanske kamene soli, na podruju Hukala i Trnovca se eksploatisao metodom eksploatacionih bunara. Na ovim lokalitetima se putem nekontrolisanog a kasnije i metodom kontrolisanog izluživanja dobijala slanica za potrebe solane i hemijske industrije u Tuzli i Lukavcu.

Obzirom da je eksploatacija u jami "Tušanj" obustavljena i da se tokom 2006. godine otkriva i zaustavljanje rada slanin bunara na lokalitetu Trnovac, predmet našeg budućeg interesovanja je biti ležište soli "Tetima".

Ležište kamene soli "Tetima" situirano je oko 8 km sjeveroistočno od Tuzle. Izgrađeno je samo od jednog sonog tijela debljine oko 95 m.

Izgradnja rudnika je započela 1986. godine, i predstavljao je zamjenski kapacitet za proizvodnju slanice, sa revira Hukalo i Trnovac, koja je nekontrolisana eksploatacija izazvala slijeganje gradskog područja, a samim time ugrozila nesmetano odvijanje života i egzistencije ljudi na ovim gradskim četvrtima.

Procjenjuje se da bilansne rezerve na ovom ležištu iznose 342 miliona tona, vanbilansne 33 miliona tona, dok eksploatacione iznose 54,7 miliona tona. Vijek trajanja rudnika uz godišnju produkciju od 2,6 mil.m³/god slanice, iznosi 62 godine.

Pravo na eksploataciju ima rudnik DD RUDNIK SOLI "TUŠANJ" Tuzla. U narednom periodu izvršiti izmjene tako da se utvrdi veličina i oblik eksploatacionog polja obzirom na izradu prostornih planova općina u skladu sa Prostornim planom Kantona.

Površina eksploatacionog polja iznosi **406,38 ha**.

Tuzlansko ležište soli "Tušanj" nije definisano u pravcu sjeverozapada, tj ni do danas mu nije okonturena granica u tom dijelu. U ovom pravcu se nastavlja produktivna sona serija. Potencijalne geološke rezerve C₂ kategorije na lokalitetu "Rasovac" se procjenjuju na 400 miliona tona.

Na ova dva lokaliteta utvrđene i procijenjene rezerve kamene soli mogu obezbijediti sigurno snabdijevanje slanom vodom u iznosu 2,6 miliona m³/godinu i nesmetan rad hemijske industrije u narednih 100 godina.

Sadašnji koncesionari treba da ispune obaveze shodno Zakonu o rudarstvu, a sve u skladu sa principima ovoga akta.

Izvršiti ažuriranje i redefinisane eksploatacionih polja.

Minimalni rok za ovaj vid dodjele koncesija zavisio bi prije svega od raspoloživih rezervi u ležištu, ali u svakom slučaju ne manje od 5 (pet) godina, za kamene ugljeve obzirom na stanje njihovih rezervi i 20 (dvadeset) godine za ostale vrste ugljeva i kamenu so-halit.

III-5 ISTRAŽIVANJE I/ILI KORIŠTENJE NAFTE I ZEMNOG GASA

Današnji razvoj ljudske civilizacije je nezamisliv bez proizvodnje nafte. Nafta u današnje vrijeme predstavlja crno zlato, bez kojeg je život i nezamisliv.

Na području tri općine TK, Tuzla, Sapna i Teočak, prema raspoloživim pisanim podacima, postoje pojave a vjerovatno i ležišta nafte. Na cjelokupnom prostoru BiH nafta se crpila jedino na prostoru TK. U neposrednoj blizini Požarnice zabilježeni su "rudnici" nafte. Na bušotinama Požarnica br.-1, br.2., br.4., br.7., br.8. i br.9 je tokom 1938. godine vršena eksploatacija u količinama od **6000 litara/dan**. Mada, za današnje uslove i potrebe, ove količine ne predstavljaju gotovo ništa, one nam daju nadu da se na ovim prostorima mogu otkrivati ležišta nafte.

Poznavaju li današnje stanje kadrova, opreme, laboratorija, a pogotovu finansijsko stanje na prostoru cjelokupne BiH, možemo sa sigurnošću zaključiti da bi nafta kao predmet budućih koncesija trebala da se posmatra u okvirima države BiH, kroz meunarodne tendere. Svaki drugi vid pokušaja rješavanja ove problematike bio bi neuspješan i ostao nedovršen kao bezbroj puta do sada, jer za ovaj vid istraživanja i eksploatacije je potrebno pored, u prvom redu velikih finansijskih sredstava raspolagati sa visokom stručnim kadrom različitog profila, visoko softificiranom opremom i izuzetno opremljenom pratnom laboratorijom.

III-6 ISTRAŽIVANJE I/ ILI KORIŠTENJE NEMETALI NIH I METALI NIH MINERALNIH SIROVINA, UKLJUČUJUĆI I SVE SEKUNDARNE MINERALNE SIROVINE UTVRĐENE POSEBNIM ZAKONOM

Najraniji tragovi korištenja BiH nemetala, sežu u daleku prošlost. Pored kamena za zidanje, prva sistematska eksploatacija jednog nemetala na teritoriji BiH, tuzlanska so, datira od prije više od jednog milenijuma.

Od tada pa do danas, aktiviranje nemetali njih potencijalaje imalo este opravdane padove, uslovljene istorijskim događajima na ovim prostorima, sa tendencijom nezadrživog progresivnog napretka. To se naročito pokazalo nakon posljednjeg rata kada je proizvodnja nemetala doživjela ponovni procvat, zbog velike potražnje građevinskog materijala u ratom porušenoj zemlji. I pored toga što se produkcija nemetali njih sirovina povećala zbog obnove, može se reći da se i nakon desetak godina nakon okončanja rata osjeti uspon produkcije što je i normalno zbog općeg uspona i razvoja TK-a i države u cjelini.

Prema Zakonu o koncesijama TK, predviđeno je davanje koncesija na istraživanje i/ili eksploataciju nemetali njih mineralnih sirovina. U tekstu koji slijedi dat je pregled nemetali njih mineralnih sirovina za koje su date ili će se dati koncesije.

a) Kretnjak

Raznovrsnost u litološkom sastavu, odnosno geološkoj građini na području TK je uticala da se u pojedinim njegovim dijelovima pojavljuju i kretnjaci koji se uglavnom koristi kao tehnički građevinski kamen i nešto manje u hemijskoj industriji za proizvodnju sode i cementa.

Na teritoriji TK evidentirano je oko 13 lokaliteta na kojima se pojavljuje kretnjaka kao mineralna sirovina. Od ovih trinaest lokaliteta na njih 10 su utvrđene rezerve i organizovana eksploatacija se već vrši od strane različitih subjekata.

Preostali lokaliteti su u fazi istraživanja ili trebaju da budu predmet istraživanja.

Današnja eksploatacija se odvija na slijedećim ležištima:

- Vijenac kod Lukavca, eksploataciju vrši RK "Vijenac" doo Lukavac,
- Duboki Potok kod Srebrenika, eksploataciju vrši "Ingram" dd Srebrenik,
- Drenik kod Srebrenika, eksploataciju vrši "Ingram" dd Srebrenik,
- Orlova Klisura kod Srebrenika, eksploataciju vrši "Jata" doo Srebrenik,
- Oštro Brdo kod Gračanice-Živinice, eksploataciju vrši "Terakop" doo Tuzla,
- Stupari kod Kladnja, eksploataciju vrši "Tuzlaputevi" dd Tuzla,
- Hrasti kod Kladnja, eksploataciju vrši "Geoinženjering" doo Tuzla,
- Buje kod Čurčevika, eksploataciju vrši "Kamenolom Kotornica" doo Živinice,
- Sklop-Malešići kod Gračanice, eksploataciju vrši "Gramat" doo Gračanica,
- Drijenica-Malešići kod Gračanice, eksploataciju vrši "Drijenica" doo Gračanica,

Na ležištu "Hrdar Kosa" kod Kladnja su završena istraživanja, potvrđene rezerve, i izdato privremeno rješenje za eksploataciju, ali se ona na ovom ležištu ne vrši.

Na ležištima "Zeketuša" kod Srebrenika, nosilac istražnih prava "Zvornik putevi" doo. Sapna i "Ravni Bor" kod Živinica, nosilac istražnih prava "Geotehna" doo Tuzla, istraživanja su u toku.

Pored gore navedenih aktivnih kamenoloma i onih koji su u fazi istraživanja potrebno je napomenuti da na području TK egzistira još nekoliko potencijalnih lokaliteta koje je ukoliko se iskaže zainteresovanost privrednih subjekata, potrebno istražiti odnosno definisati sa aspekta rezervi i kvaliteta i uključiti u postojeću produkciju. To su lokaliteti na području općina Teočak i Gradačac.

b) Dijabaz

Jedino istraženo ležište dijabaza, "V. Ribnica" se nalazi kod Ribnice, 13 km jugozapadno od Banovića. Eksploatacionim pravima na ovu mineralnu sirovinu, raspolaže "Plantrans dijabaz" doo Banovići. Ovo je i jedino otvoreno ležište na cjelokupnom prostoru TK, i široj regiji što mu daje posebnu ekonomsku vrijednost.

Pored toga na području TK je poznato još nekoliko manjih lokaliteta koji bi mogli biti interesantni za istraživanja i njihovu evaluaciju. To su ležišta u okolini Jasenice "Jeli i brdo", pored Dragunje, dok su ostale pojave dijabaza ekonomski neinteresantne sa aspekta rezervi i kvaliteta.

c) Dacit – andezit

U okolini Sapna zabilježene su i manje pojave dacita i andezita. Pojave ovih stijena su zabilježene na lokalitetu aklovice i aira. Daciti i andeziti se mogu koristiti kao ukrasni kamen.

d) Kvarcni pijesak

Najveća ležišta kvarcnog pijeska na prostorima cjelokupne BiH su u TK Njegove pojave su vezane uglavnom za Krekanski ugljeni bazen i nešto manje za okolinu Gračanice.

Njihova pojavljivanje je vezano za naizmjenično smjenjivanje slojeva uglja i glina.

Sva ležišta kvarcnog pijeska sa područja krekanskog bazena koja mogu biti predmet masovne eksploatacije se mogu podijeliti na region : Kreke, Lukavca i Mramora.

U krekanski rejon bi se uvrstila slijedeća ležišta : Miladije, Kužići, Moluhe, Ilinica i Ravna Trešnja, Delića potok.

U regionu Lukavca su : Lukavac, Zagorje, Lukavčanka Rijeka, Bistarac i Prline

U regionu Mramora su izdvojena slijedeća ležišta : Mramor, Kik, Duga Kosa, Kovački Put i Brezica.

Ne treba zanemariti ni ležišta u okviru južnog sinklinorijuma ali su ona u nešto složenijoj formi pojavljivanja, i sa više učešća glinovite komponente.

Debljina sloja kvarcnog pijeska u ležištima varira od 30 do 110 metara.

Rezerve kvarcnog pijeska nisu utvrđene ali se procjenjuju na oko 100 mil. tona

Sva ležišta kvarcnog pijeska prate ležišta uglja tako da je moguće ostvariti dvostruku eksploataciju sa istim uticajem na životnu okolinu.

Ovdje se naročito ističe područje PK "Šikulje", gdje se rezerve procjenjuju na oko 8 miliona tona, dok se ukupne rezerve na području TK procjenjuju na oko 100 miliona tona.

Za sada se koristi u građevinarstvu i kod izrade određenih filterskih zasipa, za prečišćavanje nekih fluida i za proizvodnju gas betona. Treba takođe naglasiti da se ubuduće može očekivati značajnija primjena ovog mineralnog resursa i u drugim industrijskim granama, kao što je proizvodnja ravnog i ambalažnog stakla, vodenog stakla, proizvoda na bazi silikata, različita primjena u livarstvu i svakako još raznovrsnija primjena u oblasti građevinarstva.

Preduzeće "Tuzla-Kvarc" doo Tuzla je za sada jedino preduzeće na području TK koji se aktivno bavi eksploatacijom kvarcnog pijesaka.

e) Ciglarska glina

Ležišta ciglarskih ili opekarskih gлина su poznata u dolinama rijeka Spre i Jale. U ovom materijalu nisu dati lokaliteti tih ležišta, ali ukoliko se ukaže potreba za otvaranjem i aktiviranjem jednog od njih ona će biti predmet detaljnih istraživanja.

Kao napomenu ovom izlaganju dat ćemo da je u okolini Gračanice otkriveno više pojava bentonitskih gлина od kojih su najpoznatije pojave na lokalitetima Džebe i Kulići.

Sloj bentonitske gline na ovom ležištu je debeo oko 2 metra.

Takođe ćemo pomenuti i potencijalna ležišta ciglarske gline na prostoru Ratiša, Lipje, Seona, Dedići, i G. Moranjci.

f) Magnezit

Magnezit kao nemetali na mineralna sirovina prema svojim karakteristikama može naći primjenu u industriji keramike, građevinarstva, hemijskoj industriji, farmaceutskoj industriji, a naročito u industriji vatrostalnih materijala.

Kvalitetna ruda magnezita situirana je u II dijelu planine Konjuh, odnosno u blizini Kladnja. Ležište je skoncentrisano u tri rudna revira : Miljevica, Haluge i Drinjača.

Geološke rezerve iznose 1.687.000 tona sa svega 20 % istraženosti.

Eksploatacija se do prije rata odvijala pri rudniku Magnezita iz Kladnja koji je pod stečajem. Eksploatacija se trenutno ne vrši, a eksploatacionim pravom na magnezit raspolaže rudnik Magnezita iz Kladnja.

3. Metali ne mineralne sirovine

Prema podacima istraživanja prilikom izrade OGK listovi Brčko, Zvornik, Vlasenica, Zavidovići i Doboj razmjere 1:100 000, na području TK nisu poznate značajnije rezerve metala ni mineralnih sirovina. Do sada su poznate nešto značajnije pojave željezo-nikal-kobaltne rude, dok su bakar, pirit i arsen zabilježene samo kao pojave te se kao takve ne mogu smatrati ekonomski interesantnim i kao predmet koncesija na području TK.

Pojave željezovito-niklonosno-kobaltne rude su zabilježene kod Sižja i Capardi kod Puračića, Prolosovića, Treštenici, Suhoj, Breziku, te Kažalj potoku kod Čurčevika dok su najinteresantnije pojave registrovane u Tadiću i Kovačevici kod Živinica.

Ove rude predstavljaju pretaloženu koru raspadanja peridotita sa strategijski značajnim koncentracijama rude kobalta i nikla.

Sadržaj kobalta varira od 0,02 do 0,5 % dok sadržaj nikla varira od 0,4 do 0,8 %.

Minimalni rok za ovaj vid dodjele koncesija zavisio bi prije svega od raspoloživih rezervi u ležištu, ali u svakom slučaju ne manje od 5 (pet) godina.

III-7 LOVSTVO I RIBOLOV NA PODRUČJU KANTONA

1. Lovstvo

Na području kantona lovstvo je trenutno organizovano kroz lovačka društva koja egzistiraju kao udruženja građana.

Do sada je registrovano 14 lovačkih društava i to:

1. Banovići - "Zelemboj" Banovići
2. Čelići - "Vjetrenik" Šibošnica
3. Doboj Istok - "Fazanka" Doboj Istok
4. Gračanica - "Srnda" Gračanica
5. Gradačac - "Jelen" Gradačac
6. Kalesija - "Spreča" Kalesija
7. Kladanj - "Sokolina" Kladanj
8. Lukavac - "Svatovac" Lukavac
9. Sapna - "Husi Mustafa Rektalo" Sapna
10. Srebrenik - "Majevisa" Srebrenik
11. Teočak - "Kapetan Hajro" Teočak
12. Tuzla - "Tuzla" Tuzla
13. Živinice - "Toplica" Živinice
14. Kladanj - JP "Šume Tuzlanskog kantona" Kladanj sa dva lovačka revira; posebno lovište "Kladanj"

Sva navedena društva svoju aktivnost obavljaju isključivo po teritorijalnom principu, odnosno djeluju isključivo na teritoriji općine na kojoj imaju registrovano sjedište.

Putem resornog ministarstva treba preduzeti potrebne aktivnosti da se ova oblast uredi u skladu sa Zakonom o koncesijama.

2. Ribolov

Ribolov se na području kantona odvija putem ribolovnih udruženja koja tako egzistiraju kao udruženja građana.

Na području kantona registrovano je i djeluje ukupno 16 ribolovnih udruženja i to:

1. SRD Banovići
2. SRD Čelići
3. SRD Gradačac
4. SRD Gračanica
5. SRD «Rudar» Tuzla
6. SRD «Smutina» Lukavac
7. SRD «Sloboda» Tuzla
8. SRD «Kladanj» Kladanj
9. SRD Srebrenik
10. SRD Sapna
11. SRD Živinice
12. SRD Kalesija
13. SRD Teočak
14. SRD Doboj Istok
15. SRD «Bistro» Tuzla
16. SRD «Zeba» Srebrenik

Navedena ribolovna udruženja tako će svoju aktivnost obavljati isključivo prema sjedištu udruženja, odnosno na teritoriji svoje općine.

Kao i u slučaju lovstva resorno ministarstvo bi tako trebalo da pokrene potrebnu inicijativu da se ova oblast uskladi sa Zakonom o koncesijama.

III-8 JAVNI LINIJSKI PREVOZ

Međugradski (Kantonalni) prijevoz lica u saobraćaju na području Tuzlanskog Kantona odvija se putem 95 linija, koje obavlja 25 prijevoznika, sa ukupno 874 polaska – povratka.

Kantonalne linije obuhvataju 13 općina na području kantona.

Iz pravca Tuzle u pravcu 12 općina na području kantona je registrovano 428 polazaka, od čega 356 polazaka sa prigradske autobuske stanice u Tuzli, a 72 polaska sa međugradske autobuske stanice u Tuzli.

Najveći broj polazaka evidentiran je u pravcu Lukavca i to 91, Živinica 88, Čurčevića 61, Banovića 51, Kalesije 43, Kladnja 38, Gračanice 29, Doboj Istoka 12, Čelića 12, Gradačca 10, Teočaka 6 i Sapne 5 polazaka.

Ova oblast je uređena **Pravilnikom o usklađivanju redova vožnje** koji donosi federalni ministar prometa i komunikacija.

Resorno ministarstvo treba poduzeti potrebne aktivnosti da se ova oblast uskladi sa Zakonom o koncesijama.

Minimalni rok za dodjelu koncesija iz ove oblasti iznosio bi 1 (jednu) godinu, a maksimalni 5 (pet) godina.

III-9 KORIŠTENJE LJEKOVITIH, TERMALNIH I MINERALNIH VODA

Na teritoriji Tuzlanskog kantona poznat je veći broj različitih vrsta mineralnih, termalnih i termomineralnih voda. Samo je njih nekoliko više ispitano, a ostale su uglavnom registrovane.

1.1. Mineralne vode

Od mineralnih voda na području TK registrovane su:

- slane i
- kisele vode

1.1.1. Slane vode

- Tuzla-Slanica (Slana voda)

Prve hemijske analize slane vode iz Tuzle uradio je još 1887 god E.Ludwig, a 1919 god i F. Katzer. Slana banja je podignuta 1915 god i u njoj se liječenje obavljalo kupkama u bazenu i u kadama, pijenjem i inhalacijom. Danas se malo ili nikako ne koristi. Jedinu vezu slanog bunara iz kog se koristi i slanica za „Panonsko jezero“ ima još hotel „Bristol“ koji godišnje troši oko 20 m³ slane za kupke u jednoj ili dvije kade.

Korištenje ove svakako ljekovite vode nije obuhvaćeno sadašnjim zakonom o koncesijama niti drugim zakonima.

- Nahvioci (jodno slano vrelo)

Kod sela Nahvioci, a izmeđ u Šibošni ke rijeke i potoka Ruma iza izvira jako slano vrelo sa oko 1 l/sec. Prva analiza urađena još 1887, a druga 1912 god. Obje analize, a naročito druga je potvrdila da ovo jako slano vrelo sadrži i slobodni jod. Za vrijeme turskog vladavine voda se koristila za iskuhavanje soli.

U narednom periodu izvršiti detaljnija ispitivanja.

- Seljub slatina

U ataru sela Seljuba nalazi se nekoliko slatina. Na dan pregleda 20.09.1968 god. Temperatura vode je bila 13⁰C, voda je bistra bez boje i mirisa. Poznat je i hemijski sastav.

U narednom periodu izvršiti sva potrebna ispitivanja.

- Goduš slatina

Registrovano nekoliko slatina neznatne izdašnosti kao i zagađenosti vrela. Poznat i hemijski sastav.

U narednom periodu izvršiti zaštitu vrela i izvršiti dodatna ispitivanja.

- Rožanj slatina

Nekoliko slatina nalazi se u koritu i obalama potoka Rečac koji uvire u Sapnu na mjestu zvanom „Podkumire“. Slatine su u nizu i zagađene.

Desetak slatina nalazi se duž potoka „Rečica“, u samom potoku i neposredno snjegove desne strane. Voda je bistra bez boje i mirisa. Izdašnost izvora do 0,2 l/sec. Poznat hemijski sastav (voda je natrijum-bikarbonatno-hloridna).

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Slana voda Ahmulji i (Četovija) Gračanica

Sjeverno od Gračanice u MZ Soko zaseok Ahmulji i u dolini Četovija nalazi se nekoliko pojava slane vode. Slatine su zagađene. Poznat hemijski sastav (Natrijum-hloridno-bikarbonatni).

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Slana voda Lendi i (Dživraci)

Na posjedu M.Martića sa desne strane potoka nalazi se slanac natrijum-bikarbonatno-hloridni i pripada I razredu po Palmeru.

2.1.2. Kisele vode

- Kisela voda Malešić i (Ibrić) - Gračanica

Pojava kisele vode nalaze se u MZ Maleši i zaseok Ibri i op ina Gra anica ispod brda Vis. Dvije pojave kisele vode kaptirane su kao bunari. Voda je zaga ena. Sa lijeve strane potoka u blizini ovih bunara nalazi se pojava kisele vode koja plavi potok.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kisela voda Miri ina- Gra anica

U desnoj obali Spre e kod željezni kog mosta u MZ Miri ina op ina Gra anica izbija kiseljak, koji za vrijeme ve ih vodostaja Spre e biva poplavljen. Izvor je zaga en.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kisela voda Lendi i- Gra anica

U selu Lendi i op ina Gra anica izme u puta Gra anica- Doboj i rijeke Spre e nalazi se kaptiran izvor u obliku ozidanog bunara.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kisela voda D.Srnice-Grada ac

Na lokalitetu D.Srnice u op ini Grada ac nalazi se kiseljak koji je kaptiran kao kameni ozidani bunar.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kiseljak Ljenobud-Srebrnik

Na lokalitetu Ljenobud op ina Srebrnik nalazi se kiseljak kaptiran kao kameni ozidani bunar. Hemijski sastav je Ca-Mg-sulfatno-bikarbonatna.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kiseljak Srebrnik

Kiseljak se nalazi u samom gradu Srebrniku u naselju Kiseljak. Kaptiran je kao betonski rezervoar.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kiseljak Dragunja-Tuzla

Kiseljak se nalazi u selu Dragunja (zaselak Glasni ani) koji leži sjeverozapadno od Tuzle na južnoj strani Majevice. Kiselak izvire u dolini potoka Jezerevine lijeve pritoke rije ice Dragunje.

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Kiseljak Bokavi i

Kiseljak se nalazi u Bokavi u zaseok Ševar jugozapadno od Tuzle. Ovaj kiseljak je prvi put istraživan još 1887god. Voda je bistra bez boje i mirisa, okusa kiselo-slano. Ima znatnu izdašnost

U narednom periodu izvršiti dodatna ispitivanja.

- Tuzlanski kiseljak

Nalazi se u naselju Kiseljak kod Tuzle. To je bunar kapaciteta preko 0,7 l/sec. Ovdje su vršena i dodatna bušenja do dubina 90 m. Na lokalitetima „Novi izvor“ i „Mali kiseljak“ u neposrednoj blizini glavnog kiseljaka dobijena je znatno kiselija mineralna voda sa više CO₂.

Svi izvori ove mineralne vode spadaju u grupu hladnih mineralnih uglji no-dioksidnih (kiselih) voda magnezijsko-hidrokarbonatnog tipa.

Voda se flašira i u sastavu je Tuzlanske pivare.

Nema ugovor o koncesiji.

- Kiseljak Ljuba e-Tuzla

Stari Ljuba ki kiseljak isti e iz bunara dubokog 3,5 m, a pre nika 1,5 m. Nalazi se u zaseoku Glušci naselja Ljiba e na magistralnom putu Tuzla-Sarajevo. Ima pove an sadržaj CO₂

- Kiseljak Barice-Živinice

U naselju Barice kod Živinica bušenjem je nabušen ovaj kiseljak sa pove anim sadržajem jona Mg i Fe.

U Živini kom kraju u naselju Maline, te pored puta Živinice-Toplice na izlazu iz Živinica tako e su bušenjem registrovane kisele vode.

- Dubni ki Kiseljak-Kalesija

U naselju Dubnica op ina Kalesija registrovan je tzv „Dubni ki kiseljak“ kojeg u narednom periodu treba detaljnije ispitati.

- Pašina voda (Muška voda)-Kladanj

Nalazi se u gornjem toku rijeke Drinja e, jugozapadno od rudnika Miljevica na planini Konjuh. Ova voda pripada **oligomineralnim** vodama sa naglašenim sadržajem rijetkog elementa stroncija. Izdašnost izvora je 0,2 l/sec, a temperatura vode je 12⁰C.

Postoje detaljna istraživanja ove vode, ali do sada niko nije dobio koncesiju na njenu eksploataciju.

1.2. Termalne vode

- Ilidža-Grada ac (termalna voda)

Javna zdravstvena ustanova Centar za fizikalnu medicinu, rehabilitaciju i banjsko lije enje „Ilidža“ Grada ac je do stupanja zakona o koncesijama bila nosilac prava na eksploataciju prirodnih resursa ili dobara u op oj upoterbi i koristila ih po odredbama važe ih propisa.

Koncesiju na korištenje termalnih voda na ovom lokalitetu nije bila predmet dodjele pa se u narednom periodu o ekuje zakonsko rješenje.

- Toplice-Živinice

Pored Živinica na lokalitetu „Toplice“ postoji termalna voda koja se koristi za kupanje, a u zadnje vrijeme i za poljoprivredu. Lokalitetom gazduje op ina Živinice.

U narednom periodu uraditi studiju korištenja termalne vode, a onda riješiti i pitanje koncesije.

1.3. Termomineralne vode

- Terme-Gra anica

U naselju Šenik MZ Gra anica sa lijeve strane magistralnog puta Tuzla-Doboj, a sa desne strane rijeke Spre e postoji izvorište termomineralne vode. Vodom gazduje doo „Terme“ koje ima dva bazena i nekoliko kada. Ovo izvorište je detaljno ispitano i posjeduje planove razvoja:

- tehni ka eksploatacija karbondioksida CO₂
- upotreba za balenološke svrhe
- turisti ke usluge sporta i rekreacije
- flaširanje mineralne vode
- proizvodnji akvakulture (ribe i školjke)
- upotreba vode za grijanje

Preduze e „Terme“ nema koncesiju za korištenje ove termomineralne vode.

Zabilježene su i pojave termomineralne vode na prostoru Drenik-Srebrenik.

Minimalni rok za ovaj vid dodjele koncesija zavisio bi prije svega od izdašnosti avifera, ali u svakom slučaju ne manje od 5 (pet) godina, uzimajući u obzir da mineralne, termalne i termomineralne vode predstavljaju obnovljive resurse.

III-10 HIDROMELIORACIONI SISTEMI I SISTEMI ZA VAŠENJE MATERIJALA IZ VODOTOKA I VODNIH POVRŠINA

Na teritoriji Tuzlanskog kantona sa današnjim danom nije zabilježena aktivnost u pravcu odvijanja hidromelioracionih radova, kao ni aktivnosti oko vašenja materijala iz riječnih vodotoka. Prema važećem Zakonu i ovaj vid aktivnosti podliježe davanju koncesija.

g) Šljunak i pijesak – riječni nanos

Šljunak i pijesak kao riječni nanos se kao i gline pojavljuje u riječnim dolinama. Sa aspekta ekonomski rentabilnih ležišta svakako su ona iz dolina rijeka Spre, Tinje i Turije, a svakako jedno od najinteresantnijih ležišta je "Begove Maline" kod Živinica i nalazi se uz lijevu stranu rijeke Spre kod Živinica.

Geološke rezerve istraženog prostora šljunkare iznose oko 684 000 m³.

Sjeverozapadno od Živinica prema Dobošnici i Lukavcu indicirane su još četiri potencijalne lokacije kao moguća ležišta šljunka na području TK.

Sa današnjim danom nigdje se ne vrši organizovana eksploatacija.

Ovdje bi se svakako trebalo osvrnuti na mogućnost davanja koncesija, ukoliko neko od privrednih subjekata iskaže zainteresovanost, za vašenje materijala iz jezera Modrac, obzirom da se njegovim dugogodišnjim egzistiranjem izvršilo njegovo djelimično zapunjavanje, time bi se povećala njegova akumulativna sposobnost.

Mogućnost davanja koncesija predvidjeti na minimalni rok od 20(dvadeset) godina obzirom da je proces zapunjavanja stalan i reverzibilan.

III -11 KORIŠTENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA KOJE NIJE PREDMET RESTITUCIJE

Zakon o koncesijama Tuzlanskog Kantona je propisao da predmet koncesija može biti korištenje poljoprivrednog zemljišta koje nije predmet restitucije.

Na području Tuzlanskog Kantona ima ukupno 59.052.999 m² državnog zemljišta. Struktura i rasprostranjenje zemljišta u državnoj svojini po općinama je slijedeće:

R.B.	Općina	Površina m ²
1	Gradačac	9.627.051
2	Kalesija	19.690.258
3	Lukavac	5.269.152
4	Srebrenik	2.105.438
5	Živinice	14.457.627
6	Banovići	401.425
7	Čelić	1.213.076
8	Doboj Istok	329.974
9	Gracanica	850.616
10	Kladanj	590.199
11	Sapna	29.833
12	Teočač	398.954
13	Tuzla	4.089.396
Ukupno:		59.052.999

Zakon o restituciji sa današnjim danom nije donesen. Iz navedenog razloga trenutno se ne mogu dodjeljivati koncesije, jer još uvijek nije zakonski utvrđeno koje poljoprivredno zemljište podliježe restituciji a koje ne.

Donošenjem Zakona o restituciji treba predvidjeti i dodjelu državnog poljoprivrednog zemljišta na korištenje putem koncesija.

Da bi se tom prilikom o uvali poljoprivredni kompleksi ne bi trebalo dodjeljivati koncesije na parcele manje od 5 ha, osim ako se radi o zasebnim parcelama površine manje od 5 ha.

Minimalni rok za dodjelu koncesija zavisio bi od namjene u koju bi se poljoprivredno zemljište koristilo, ali u svakom slučaju ne bi trebalo iznositi manje od 5 (pet) godina.

III-12 HOTELI OSTALI TURISTI KI OBJEKTI

Hoteli i ostali turisti ki objekti, na području Tuzlanskog Kantona, trebali bi biti dodjeljivani putem koncesija u okviru studije razvoja turizma na području kantona.

Potrebne aktivnosti u ovoj oblasti treba inicirati putem resornog ministarstva.

Minimalni rok za dodjelu koncesija za hotele i ostale turisti ke objekte treba iznositi 5 (pet) godina.

III-13 PROSTORI ZA SPORT I REKREACIJU

Na prostoru Tuzlanskog Kantona egzistira 83 registrovana sportska kluba koji se takmi e u raznim ligama i na razli itim nivoima.

Od pomenuta 83 sportska kluba tri kluba imaju terene u svom vlasništvu i to : F.K."Sloboda" Tuzla, F.K."Budu nost" Banovi i i F.K."Radni ki" Lukavac, dok su tereni ostalih klubova državno vlasništvo.

Broj sportskih klubova koji egzistiraju na području ina je slijede i:

R.br.	Naziv op ine	Broj klubova	Broj terena
1	Tuzla	16	16
2	Banovi i	2	2
3	Živinice	13	13
4	Kladanj	1	1
5	Kalesija	5	5
6	Sapna	2	2
7	Teo ak	1	1
8	eli	2	2
9	Doboj Istok	2	2
10	Gra anica	8	8
11	Grada ac	13	13
12	Srebrenik	7	7
13	Lukavac	11	10
U K U P N O		83	82

Sva nogometna igrališta koja su državno vlasništvo treba putem koncesije dodijeliti klubovima koji trenutno njima u stvarnosti i upravljaju.

Na taj na in bi se unaprijedio rad u nogometnim klubovima na području Tuzlanskog Kantona.

Minimalni rok za dodjelu koncesija po ovom osnovu bi trebao iznositi 20 (dvadeset) godina.

Ova aktivnost se može provesti isklju ivo uz saglasnost op inskih vije a na ijem području se nalaze predmetni nogometni tereni.

Inicijativu na provo enju ovih aktivnosti treba provesti resorno ministarstvo.

Dvoranski sportovi se odvijaju u zatvorenim objektima koji se nalaze na Tuzlanskom Kantonu u slijede im op inama:

R.broj	Naziv op ine	Broj dvorana
1	Tuzla	2
2	Živinice	1
3	Srebrenik	1
4	Lukavac	1
5	Gra anica	1
6	Banovi i	1
7	Grada ac	1
U K U P N O		8

Sve dvorane egzistiraju kao javna preduze a a osniva i istih su op ine.

Uz saglasnost op inskih vije a provesti postupak dodjele koncesija, saglasno Zakonu o koncesijama.

Minimalni rok za dodjelu koncesije po ovom osnovu treba da iznosi 5 (pet) godina.

III-14 KOMUNALNE DJELATNOSTI I DRUGE JAVNE SLUŽBE, KAO I IZGRADNJA, ODRŽAVANJE I KORIŠTENJE KOMUNALNIH OBJEKATA, AKO DRUGA IJE NIJE UTVR ENO POSEBNIM ZAKONOM

Komunalna djelatnost na podru ju Tuzlanskog Kantona regulisana je Zakonom o komunalnim djelatnostima "Službene novine Tuzlanskog Kantona" br. 12/05.

lanom 8. stav 1. istog Zakona propisano je da op ina obezbje uje obavljanje komunalnih djelatnosti na jedan od slijede ea tri (3) na ina :

1. putem javnog preduze a komunalnih djelatnosti,
2. putem pravnog ili fizi kog lica na osnovu ugovora o povjeravanju komunalnih poslova i
3. putem lica na osnovu ugovora o koncesiji.

Dakle, koncesija je predvi ena samo kao jedna od mogu nosti za dobijanje odobrenja za obavljanje komunalnih djelatnosti.

Odluku o na inu obavljanja komunalnih djelatnosti donosi isklju ivo op ina i u zavisnosti te odluke preduzimale bi se potrebne radnje u skladu sa Zakonom o koncesiji.

III-15 UPRAVLJANJE I PRERADA OTPADA, OSIM OTPADA KOJI JE OBUHVTA EN KOMUNALNOM DJELATNOSTI, UZ PRIMJENU ISTE TEHNOLOGIJE

Na podru ju Tuzlanskog Kantona egzistira više privatnih preduze a koja se bave prikupljanjem otpada, ali ne postoji ni jedno preduze e koje se bavi i preradom istog.

Aktivnosti na dodjeli koncesije prilagoditi iskazanim potrebama za ovaj vid koncesije.

Minimalni rok za dodjelu koncesije po ovom osnovu, iznosio bi 10 (deset) godina.